

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

FEBRUARI 1 • 95

Konstindustriutställningen i Stockholm 1909

När nödmynten devalverades

**En sedelärande berättelse om penningen
och dukaten**

"Till gagn för Uppsala slott"

Pris 15 kr

Register Svensk Numismatisk Tidskrift 1983 - 1992

Register över Myntkontakt/Svensk Numismatisk Tidskrift 1983-1992 kan nu beställas. Utarbetat av Anders Wilén. Pris 45 kr inkl. porto.

Ombärligt när du söker efter gamla artiklar eller vill veta vad som skrivits inom ett visst ämnesområde. Innehåller Ämnesregister, Författarregister, Konstnårsregister (medaljer), Stickordsregister m.m.

Register över Myntkontakt 1972-1982, utarbetat av Eva Wiséhn, kan också fortfarande beställas. Pris 45 kr inkl. porto. OBS! Har tidigare kostat 75 kr.

Specialerbjudande!

Fram till 30 juni 1995 kan du beställa båda registren till ett paketpris!
Endast 70 kr inkl porto för båda.

OBS! Alla ovanstående priser gäller även om registren avhämtas på kansliet.

Ring, faxa eller skriv till SNFs kansli.

Adress: Banérgatan 17, 115 22 Stockholm. Tel 08-667 55 98. Fax 08-667 07 71.

Kansliet är bemannat onsdag-torsdag 10.00-13.00.

MYNTBOKEN 1995

- Värderingskatalog över Sveriges mynt 995-1995
- Priser på svenska sedlar inklusive privatbanksedlar
- Extra stor jubileumutgåva med artiklar om kvalitetssättning, litteratur m m.

ENDAST 198:-

HÖGKLASSIGA SVENSKA, RYSKA, BALTISKA OCH POLSKA MYNT SÖKES!

P.g.a. den låga kronkursen är det extra förmånligt att sälja
NU!

MYNT GALLERIET

Biblioteksgatan 5, Box 7049, 103 86 Stockholm.
Telefon 08-611 33 88. Telefax 08-611 25 11.

Helårsabonnemang 1994 (2 auktionskataloger, 2-4 lagerlistor) mot insättning av SEK 150:- på postgiro 831 63 28-7.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

ges ut av

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

i samarbete med

KUNGL. MYNTKABINETTET

Föreningen:

Banérgatan 17 nb
115 22 Stockholm
Tel 08-667 55 98

onsdag – torsdag kl 10.00 – 13.00
Fax 08-667 07 71

Postgiro 15 00 07-3
Bankgiro 219-0502
Svenska Handelsbanken

Redaktionen:

Kungl. Myntkabinettet
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-783 94 00
Fax 08-663 97 35

Ansvarig utgivare:

Ian Wiséhn

Huvudredaktör och layout:

Monica Golabiewski Lannby

Manuskriptgranskare:

Lars O. Lagerqvist
Även tel 0152-200 79

Annonser och auktionskalender:

Kjell Holmberg
Tel 018-38 23 47
(kvällstid och helger)

Prenumerationer:

Pris 125 kr/år (8 nr)
Medlemmar erhåller tidsningen
automatiskt

Tryck:

Masterprint
Sätter & Tryckeri AB

ISSN 0283-071X

SNFs program våren 1995

Föreningslokaler är öppna för medlemmar – gärna med sällskap – en torsdagkväll i månaden. Dörrarna öppnas kl 18.30.

2 februari	Öppet hus.
9 mars	Öppet hus
22 mars	18.00. Visning av Guldrummet. Samling 17.30 på Banérgatan 17.
6 april	Öppet hus.
27 april	Föreningens auktion.
6 maj	Årsmöte i Sigtuna. Program meddelas senare.

Om ej annat anges hålls mötena kl 18.30 på Banérgatan 17 nb. Tag buss nr 44 eller 54 eller T-bana till Karlaplan.

SNFs kansli

Besökstid 10.30-13.00 onsdag och torsdag.

Stängt: Midsommar - 1 september samt jul- och nyårshelgerna.

Innehåll SNT 1 • 95

Sid

Medaljer och märken från Konstindustriutställningen i Stockholm	4
Kastmyntsval	8
Sockensoldaten i Unnaröd sändes till Jönköping när Kronan och de andra nödmynten devalverades	9
Ettöringar betalade böter	10
Ett besök i Oscar II:s mynt- och medaljskåp	10
"Till gagn för Uppsala slott". En ny belöningsmedalj	11
Numismatisk frågesport vid SNF:s julfest 14 december 1994	13
Sagan om penningen och dukaten – en sedelärande berättelse	14
När myntkabinettet blev kungligt. Den statliga myntsamlingen underställd Kongl. Museum	16
Pollett för törstiga	18
Sedelnytt	19
Myntnytt	19
Recensioner	20
Boknytt	21
Frågespalten	22
Personalia	22
Kongresser	22
Auktioner & Mässor	23
Föreningar	23

Omslag

Portugalös ur KMKs samlingar präglad i Hamburg 1681. Åts: Trofastheten vid ett bankbord samt kvinnofigur som hävar in pengar i kjolen. Omskrift (fri övers): Begrunda och väg det riktigt väl; giv honom vad honom tillhör; så gör du din plikt. Fråns: Freden och Kriget framför en skans innanför vilken syns en hög med kanonkullor. Omskrift (fri övers): Gud gav oss nåd; Kriget kom med råd; Freden gav oss dådkraft; så sades det på stället/platsen.

Av namnet framgår att portugalösen ursprungligen tillverkades i Portugal – *portuguez*. Redan 1557 upphörde portugiserna med mynttypen, som då var spridd till flera länder i Europa. Mest berömda är de sk Bank-portugalöserna utgivna av hansestaden Hamburg från 1560 och framåt. Mot slutet av 1600-talet förlorade den hamburgska portugalösen karaktären av mynt och är mer att betrakta som en medalj.

Litt: DF Gaedchens, Hamburgische Münzen und Medaillen, III, Hamburg 1876, nr 1618. Foto RIK-f.

Medaljer och märken från Konstindustriutställningen i Stockholm

Av Ulf Nordlind och Ian Wiséhn

Andra hälften av 1800-talet var de stora världsutställningarnas epok. Även i Sverige hade en rad utställningar kommit till stånd runt om i landet. De flesta var emellertid lokalt inriktade industri- och jordbruksutställningar. De två största var utställningarna i Stockholm 1866 och 1897. Efter sekelskiftet började kanske intresset minska något. Nyhetens behag fanns inte längre och kostnaderna var höga. Det var inte längre så enkelt att få med utländska utställare på grund av konkurrensen med de riktigt stora utställningarna.

År 1909 var dock stockholmarna beredda på en ny utställning med främst svenska inslag. Arrangör var Svenska Slöjdföreningen och programmet framgick av namnet: *1909 års Allmänna svenska utställning för konsthantverk och konstindustri*. Den kan på samma sätt som 1930 års utställning karakteriseras som en idéutställning. Det var en ny anda och en ny stil i konsthantverket, som man ville redovisa för en större allmänhet – jugendstilen. Huvuddelen av utställningen var koncentrerad till Friesens park på Djurgården, men annars sträckte den ut sig på en mycket stor yta: från vattnet räknat började den vid Biskoppsudden (där KSSS nu har sin båthamn) och sträckte sig upp mot den plats där Östra Rosendalsvägen möter Södra Strandvägen.

Huvudarkitekt var Ferdinand Boberg. Han hade fått sin första berömmelse som utställningsarkitekt i Stockholm 1897. Med paviljongen vid Rue des Nations 1900 hade han nått en rangställning bland utställningsarkitekter. År 1909 anfördes Boberg ensam att bygga en programmässigt mer begränsad konstindustriutställning i Stockholm. Arkitekturen blev mycket enhetlig med vitt som helt dominerande färg. Byggnaderna i Stockholm 1909 fick i det allmänna talesättet till och med överta namnet "Den vita staden".

Om 1897 års utställning var den stora utställningen så var 1909 års utställning den vackra och glada. Till utställningen byggdes ett stort nöjesfält. Spiraltornet var också ett stort nöje. Egentligen var det en rutschbana. Tornet var ett av de första arbe-

Konstindustriutställningen 1909. I förgrunden syns Vattenrutschbanan utförd av firman Kreuger & Toll. Direkt bakom rutschbanan, skydd av träd, ligger Dansbanan. Längst till vänster syns utställningens stora restaurangbyggnad. Bakom bryggan ligger den s k Musikgalären.

Reprofoto: RIK-foto.

ten som utförts av firman Kreuger & Toll. De båda kompanjonerna sysslade själva med uppförandet.

Riktiga gondoler hade hämtats i Venedig tillsammans med ett par gondoljärer som skulle lära upp Stockholmspojkar i den ädla konsten. I Söndags-Nisses mycket originella paviljong presenterades Döderhultarens träfigurer.

Till 1909-års utställning tillverkades ett antal medaljer och märken. De av oss kända presenteras nedan.

1. Utställningsmedalj präglad i silver och utförd av Adolf Lindberg (åtsidan) och Sven Kulle (frånsidan), 42 mm i diameter.

Åtsidan visar Adolf Lindbergs berömda porträtt av Gustav V i profil. Omskriften lyder: GUSTAF V SVERIGES KONUNG. Frånsidan visar Ferdinand Bobergs utställningsbyggnad med rund kupol. Omskrift överst i halvcirkel: KONSTINDUSTRI-UTSTÄLLNINGEN. Text nederst i exerguen: STOCKHOLM / 1909 samt konstnärssignaturen S.K.

Denna medalj kan betraktas som den officiella utställningsmedaljen.

2. Utställningsmedalj präglad i silver och brons, utförd av Sven Kulle, 32 mm i diameter.

Åtsidan visar Gustav Vs krönte monogram. Omskriften lyder: MED FOLKET FÖR FOSTERLANDET. Frånsidan som nr 1. Av denna frånsida finns två varianter. Dels med texten: SVEN KULLE GRAVÖR nederst i minimal skrift och dels helt utan inskrift.

3. Samma medalj som nr 2, men på åtsidan saknas den minimala texten nederst. Präglad av silver och brons.

4. Utställningsjetong med ögla präglad i aluminium av Sven Kulle, 19 mm i diameter.

Åtsidan visar Gustav Vs krönte monogram. Omskriften lyder: UTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM 1909. På frånsidan finns en sluten eklövskrans.

Denna jetong, som var avsedd att bäras, framställdes troligen som en souvenirartikel. Priset var säkert så lågt att de flesta hade råd att köpa sig en jetong. Denna jetong med ögla förekommer även som nålmärke.

5. Plakett till utställningen 1909, präglad i guld (3 ex), silver (25 ex) och brons (223 ex), 70 x 54 mm. Konstnär Erik Lindberg.

Detta är den fjärde artikeln i en serie om Stockholms stora utställningar skrivna av samma författare.

Tidigare artiklar har publicerats i SNT 6 • 93 (Medaljer från Konst- och industriutställningen 1866), SNT 6 • 90 (Stockholmsutställningen 1897), SNT 4 • 93 (Medaljer och märken från Stockholmsutställningen 1930).

Åtsidan visar prins Eugens bild. Inskrift upptill: EUGEN HERTIG AV NÄRKE och under bilden: HEDERSORDFÖRANDE VID ALLM• SVENSKA UTSTÄLLNINGEN FÖR KONSTHANDTVERK OCH KONST-INDUSTRI I STOCKHOLM 1909. Fränsidan visar en vy av utställningsbyggnaderna. Nedtill på sidorna om en plint står två kvinnor som bryter rosor från en girland. På plinten finns plats för ingravering av namn m.m.

Vid 1909 års utställning utdelades inga belöningsmedaljer. Eftersom det ändå upplevdes som en brist, föreslog utställningens arbetsutskott att man skulle prägla en särskild "eriningsmedalj". Utställningens hedersordförande prins Eugen fick avgöra frågan om Erik Lindberg skulle utföra en medalj eller en plakett. Det blev det senare.

Guldexemplaren utdelades till Gustav V, prins Eugen som var utställningens hedersordförande och f.d. landshövdingen A.G.J. Svedelius som var utställningens ordförande. Silverexemplaren utdelades till chefen för finansdepartementet, ledamöterna i utställningens bägge utskott samt lotterikommitterade, byggnadschefen och vaktchefen. Bronsexemplaren fick en vidare spridning.

1.

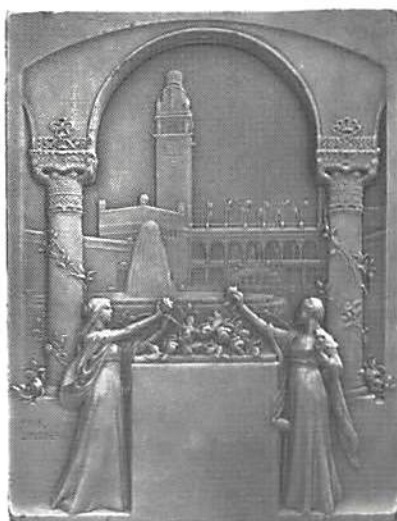
2.

3.

4.

5.

Konstindustriutställningen 1909. Stora gårdens terrass med Promenadbalkongen i bakgrunden. Bilden visar att utställningen verkligen gör skäl för namnet "Den vita staden".

Reprofoto: RIK-foto.

6. Broschmärke med spänne, mässing med emaljning, utsågad, ca 32 x 27 mm.

Märket visar ett fartyg med bockliknande stäv. De delar som har emaljning är sjön (mörkblå emalj), ovala ringen (röd emalj) samt bladen vid de fyra hörnen (grön emalj). På den ovala ringen finns inskriften: KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN / STOCKHOLM 1909. Under fartyget, under den blå emaljen, kan man se texten: IMPORT.

6.

7. Broschmärke med spänne, silver med emaljning, troligen utländskt arbete, genombruten ram, ca 31 x 29 mm.

Märket visar lilla riksvapnet med blå bakgrund i emalj omgiven av rund emaljerad lövkrans (de gröna bladen emaljerade). Text på ramen: STOCKHOLM / INDUSTRIUTSTÄLLNINGEN 1909.

7.

Detta märke fungerade troligen som officiellt utställningsmärke. Möjligen bars märket av olika funktionärer.

8a. Nälmärke av silver (på baksidan finns instämplat: Hallberg G7 =1909), 15 mm i diameter.

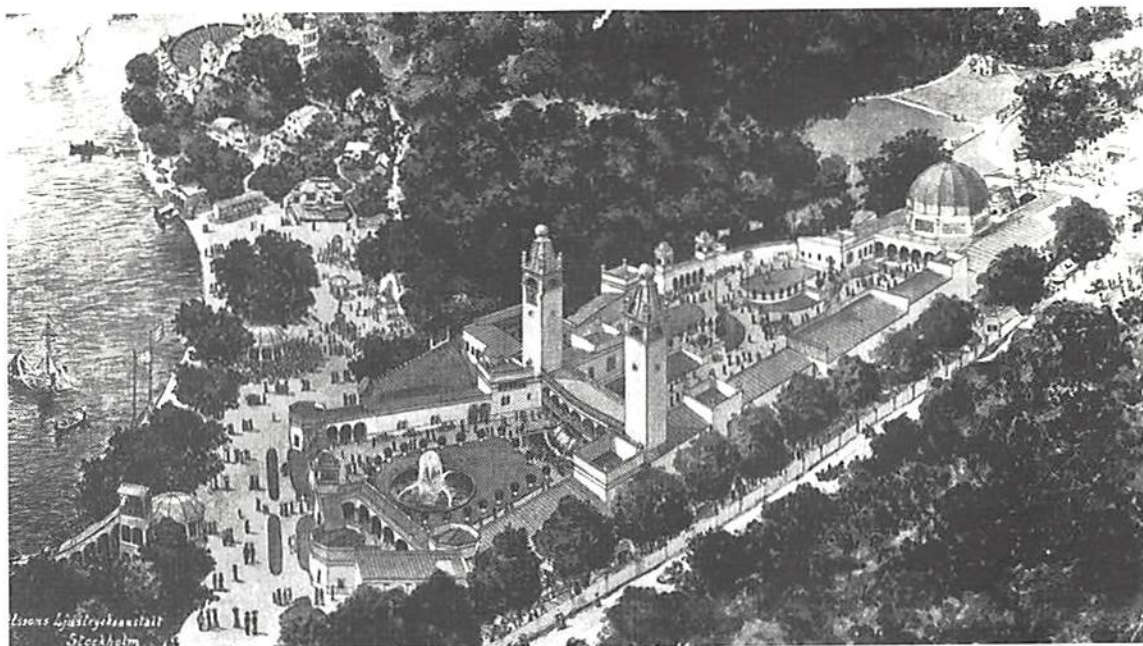
8a.

I mitten de tre kronorna vertikalt ställda, liggande mot en blå, emaljerad bakgrund. Direkt utanför denna komposition finns ett band med texten: KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN STOCKHOLM 1909. Utefter kanten finns ett eklövmönster.

8b.

Konstindustriutställningen 1909 ur fågelperspektiv. Reprofoto: RIK-foto.

Detta är möjligen den officiella nålen som också kunde köpas av allmänheten.

8b. Samma men med ögla. Frånsidan slät, silver.

9. Knappliknande märke med nål på baksidan, åtsidan färglagd, tillverkat av järnbleck, 22 mm i diameter.

Lilla riksvapnet (kronorna guldfärgade mot mörkblå botten) omgivet av runt textfält i guld: KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN. Därunder på ljusblå banderoll: I STOCKHOLM och nederst 1909. Gul bottenfärg. Märket är tillverkat hos Svenska Konstindustrianstalten i Stockholm.

Märket kunde troligen köpas av allmänheten.

10. Märke av mässing med spänne, 31 mm i diameter.

På märkets framsida finns lilla riksvapnet inom en eklövskrans. Omskriften lyder: KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN I STOCKHOLM. På märkets baksida finns texten: M. PETERSON STOCKHOLM (=Pettersons Knappmakeri).

Detta märke har möjligen använts av funktionärer vid utställningen. M. Pettersons Knappfabrik var 1909 ett tämligen välmående, men inte så expansivt företag. De flesta medaljer som företaget tillverkade var enkla idrottsmedaljer. I samband

9.

11.

10.

med utställningar kunde de ofta sälja märken och nålar av olika slag. År 1915 övertogs firman av C.C. Sporrang & Co i Stockholm.

11. Nålmärke till utställningen 1909, guldfärgad mässing, 19 mm i diameter; konstnär är Sven Kulle. Nålmärkets utseende överensstämmer med åtsidan till nr 4.

Detta nålmärke kunde köpas av besökare vid utställningen.

12. Utställningsplakett, brons, 170 x 130 mm; konstnär är Herman Neujd, Herman Bergmans konstgjuteri.

Den ensidiga plaketten visar en ungdomligt fager Mälardrottning, lagerkransad och murkrönt samt med Stockholms slott som bakgrund. Dessutom omges hon av de tre kronorna. Nedtill finns inskriptionen: MINNE FRÅN KONSTINDUSTRIUTSTÄLLNINGEN 1909.

En stockholmstidning skriver följande om plaketten: "För att bereda allmänheten ett minnesföremål af helt annan och därtill konstnärligt värdefull art än de bemålade träskorna m.m. - hvilka helt enkelt borde ha förbjudits på en utställning sådan som denna - har en af utställarna sändt ut i marknaden en plaquette i brons, hvilken är så vällyckad, att den förmodligen kommer att finna väg till en mängd svenska hem. Utställningsplaketten återfinnes i hallen för arbeten i oädla metaller, salen nr 52, där Herman Bergmans konstgjuteri exponerar en större kollektion af konstföremål, gjutna såväl i sandform som i vaxutsmältning."

12.

Litteratur

Bendix, C.L. & Folcker, E.G. (red), *Allmänna svenska utställningen för konsthandverk och konstindustri 1909*. Stockholm 1909.

Ehrensverd, U., Medaljgravören Erik Lindberg 1873-1966. Del 2. *Numismatiska Meddelanden XXXII:2*, nr 88, s. 59f.

Lagerqvist, L.O., *Pettersons knappmakeri i Stockholm. Ett företag i knapp- och medaljbranschen under 1800-talet*. Stockholm 1981.

Tidningsnotiser i olika tidningar 1909-1910. *Wedbergs klippsamling*, Antikvarisk-topografiska arkivet, Stockholm.

Vägledning å Allmänna Svenska Utställningen för Konsthandverk och Konstindustri 1909. Stockholm 1909.

Foto: Bengt A. Lundberg, RIK-foto.

Kastmyntsval

Den engelska tidskriften *Punch* lyckades dra till sig många skickliga tecknare under 1800- och 1900-talen. Främst tänker man på namn som Tenniel, Leech och Du Maurier.

År 1910 infördes en skämtteckning av George Morrow som anknyter till numismatiken. Den visar en riddare som står i begrepp att slänga ut kastmynt. Säkert var det frestande för många att slippa kasta ut alltför fina mynt. Riddaren på bilden är oerhört noga med vilka mynt som skall kastas till befolkningen. En väpnare kommer med penningpåsar medan riddarens hustru väger mynten. I bakgrunden står ivriga massor som väntar på riddaren.

Sockensoldaten i Unnaryd sändes till Jönköping när Kronan och de andra nödmynten devalverades

Av Magnus Widell

Statens finanser blev mot slutet av Karl XII:s regering hårt ansträngda. Konungens krigsföring hade satt stora spår i statsekonomin. För att öka Kronans penningtillgångar utgavs mynttecken, eller som de allmänt brukar kallas, *nödmynt*.

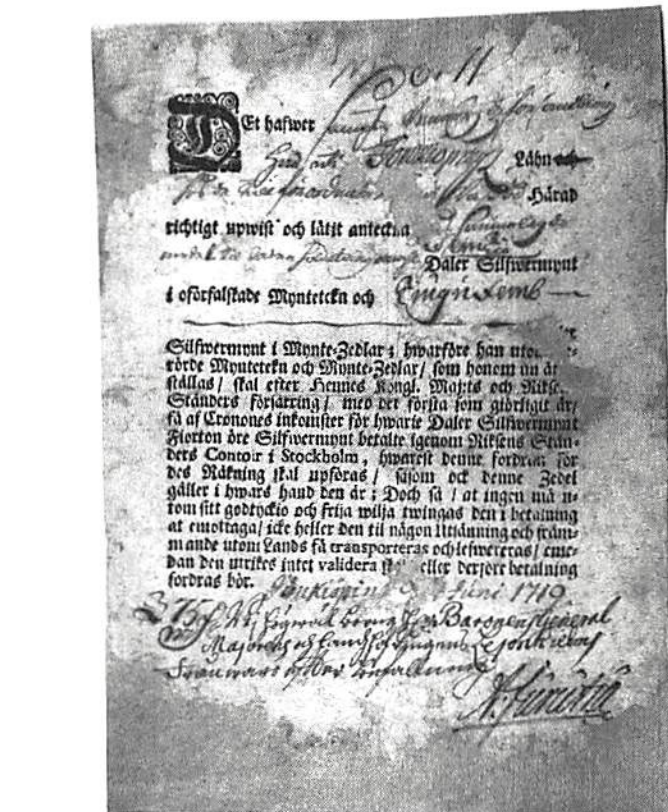
Mellan åren 1715-1719 utkom tio olika nödmynt och vart och ett gavs ett värde av 1 daler silvermynt i plåtmynt. Genom utgivande av nödmynt försökte staten inväxla de mynt i silver och plåtmynt som var i omlopp.

Nödmynten – små kopparpräglingar i vikt mellan 7,2 och 3,6 gram – skulle gälla för 1 daler silvermynt och motsvara ett plåtmynt som vägde 755,7 gram i koppar. Mynttecknen var med andra ord rena kreditmynt eller, vad man skulle kunna säga, sedlar i metall.

År 1715 beslöt man om det första nödmyntet som kallas "Kronan" men utgavs 1716. I förutsättningarna för utgivandet av nödmynt ingick att de skulle inlösas. Löptiden för mynten kom att bestämmas av tidpunkten för utgivande av ett nytt nödmynt, vilket skulle avlösa det tidigare. Samma år, 1716, utkom Publica Fide och sedan följde Wett och Wapen, 1717, Flink och färdig, Iupiter, Saturnus, Phoebus, Mars och Mercurius, 1718. De nio första nödmyntens sammanlagda upplaga översteg 40 miljoner. Den tionde typen, Hoppet, utkom 1719, alltså efter Karl XII:s död och gällde då som 2 öre sm trots 1 daler sm i inskriften.

Det bör observeras att nödmynten är märkliga därigenom att de saknar beteckning för ursprungsland, myntherre, myntmästare och präglingsort. Det första, "Kronan", har enbart svensk inskrift. Endast två har en antydning om att mynten kommer från Sverige i det att figurerna bär en sköld med trekronorsvapnet.

Under samma tid, åren 1716 och 1717, utgavs även så kallade *myntsedlar* av Kontributionsverket. Dessa var avsedda att underlätta handeln i en tid av brist på mynt. Sedlarna utkom i tre olika valörer: 25 daler silvermynt 1716 samt 10 och 5 daler sm 1717. Dock röntessa sedlar motstånd på grund av sina höga

Försäkringsedel från 1719 gällande 50 dsm i mynttecken och 25 dsm i myntsedlar.

Foto: Magnus Widell.

valörer.

Efter Karl XII:s död var det dags att sanera den statliga ekonomin och som en första åtgärd skulle nödmynten inlösas. I april 1719 hade av de 40 miljoner nödmynten omkring 15 miljoner inväxlats. Förordningen om en indragning och nedsättning av värdet på såväl nödmynten som myntsedlarna kom den 23 april 1719. Där framgick att betalningsmedlen skulle devalveras med 50 procent, d v s från 32 till 16 öre för varje daler silvermynt (1 daler sm = 32 öre sm).

Dessa betalningsmedel måste den 1 juni 1719 eller de närmast följande dagarna inlämnas till överståthållaren i Stockholm eller till någon av lands

hövdingarna i länen. Inom dessa ämbeten kontrollräknades och antecknades betalningsmedlen. Efter den 8 juni 1719 erhöll ägarerna de inlämnade nödmynten och myntsedlarna åter tillsammans en *försäkringsedel*, vilket tillförsäkrade innehavarna erhållandet av 14 öre för varje daler så snart förhållandena skulle möjliggöra en sådan gottgörelse.

Sedlarna var utfärdade på inlämnarens namn, men gällde som betalningsmedel efter godtycke "i hwars hand den är", dock fick de ej överlätas till utlåningar. De återlämnade nödmynten och myntsedlarna gällde i omloppet till ett värde av 2 öre silvermynt för varje daler.

Det är uppenbart att kontrollräkningen betydde en väldig arbetsbelastning. Man var tvungen att genomföra aktionen på flera orter och därför förordnade K. Maj:t den 23 april att uppdraget skulle "så väl igenom wisse Deputerade i Städerna som på landet uti någre flere trowärdige och owäldtuge mäns närwaro" utföras.

Hur detta löstes i Stockholm kan man läsa i en instruktion där jag har hämtat delar av några punkter:

"4. Enär alle Mynttekn och Myntzedlarne ... inräknade och til bokz efter nummer förde så bör den samme Påssan eller Pungen hwaruti sådane Mynt-sorter blifwa inlagde, af ägaren sielf med dess signete förseglas och numereras, samt der wid hängias en liten zedel, så af ägarens namn, som den Summa, deruti finnes på det wid uttagningen hwars och ens ägare der af bättre må kunna igenfinna".

Av denna text framgår att man garderar sig för att ingen tvist skulle uppstå vid återlämnandet av de kontrollräknade pengarna.

"7. Men der någon som med slike Myntetkn och Zedlar inkommer utan gifwen orsak wisar emot de förordnade någon otidighet eller gör buller och owäsende, så kan den samma först förmanas att bruka beskedlighet; men wil det intet hielpa skal en sådan behörighet styras och lagligen anses".

Tydligen väntade man sig att vissa personer skulle uttrycka sin vrede över myntdevalveringen.

Bevarade exemplar av försäkringssedlar är oftast ganska slitna. Detta visar att sedlarna har använts flitigt, troligen mest bland köpmän, som förmodligen med viss rabatt fick dem från de ursprungliga ägarna.

Nu utställdes inte sedlar enbart på enskilda personer. Den här avbildade försäkringssedeln visar, att Unnaryds församling (Södra Unnaryd) har sänt en sockensoldat till Jönköping för att lämna in församlingens tillgångar i nödmünt och myntsedlar. Försäkringssedeln är tyvärr skadad, varför vissa problem uppstår när man skall tyda texten. Men den handskrivna texten inleds:

"Det hafwer samptlige Unaryds församling uti Jönkiöpings Lähn Wästbo härad för där tillförordnande richtigt upwist och låtit anteckna dess sammanlagde medel till socknesoldat ... Femtio Daler Silfwermynt i oförfalskade Myntetkn och Tiugufem Daler Silfwermynt i MynteZedlar ...". Av den tryckta texten framgår sedan att "för hwarie Daler Silfwermynt Fiorton öre silfwermynt

betalt igenom Riksens Ständers Contoir...".

Handskrivet längst ned finns sedan datering och undertecknande:

"Jönköping den 7 juni 1719. Daler 75 Silfwermynt. Uti Högvälborne Baronens GeneralMajorens och Landshöfdingens Lejonhielms frånvaro efter befallning. A. Furuträ."

Landshövding Anders Lejonhielm innehade sitt ämbete i Jönköpings län mellan 1718-1727. Han var till yrket militär och veteran från det stora nordiska kriget. Hans civila tjänst kan kanske ses som en belöning åt en inte längre fullt tjänstbar krigare, som tre gånger varit i krigsfångenskap. I slaget vid Poltava, där han deltog som överstelöjtnant vid Kalmar regemente, miste han nämligen sitt vänstra ben.

Anders Furuträ, som undertecknade sedeln, var landskamrerare i Jönköpings län åren 1717-1740.

De till 2 öre sm per daler devalverade nödmünt och myntsedlarna inväxlade 1723 respektive 1728 till oförändrat värde emot 2 öre försäkringssedlar. På detta vis kunde nödmüntens omprägling till rätta kopparvärdet, 1 öre kopparmynt, och åter sättas i omlopp. Skatter och avgifter kunde betalas med försäkringssedlar, vilka därigenom till stor del försvann ur cirkulationen. År 1743 beslöt, att kvarvarande försäkringssedlar skulle inlösas till fulla värdet med medel från förmögenhetsskatten och ur Riksens Ständers kontors fond.

Ettöringar betalade böter

Den 8 februari 1914 ropade borgmästare Carl Lindhagen (1860-1946) på Mynttorget i Stockholm *Leve republiken!* För detta brott att offentligent ha utropat sin åsikt ådömdes han att betala 100 kronor i böter. Beloppet betalades med en insamling från hela landet – allt i ettöringar. Tillsammans blev det 10 000 ettöringar.

Carl Lindhagen (1860-1946) var mycket intresserad i frågan om republikens införande i Sverige. Om detta väckte han motioner i riksdagen 1912 och 1914.

Källa: Sten Söderberg, En konung och hans verk. i: *Gustaf V. Konung av Sverige. In memoriam*. Red. Torsten Lindfors, Stockholm 1951, s. 88.

Ett besök i Oscar II:s mynt- och medaljskåp

I ett brev skrivet av riksheraldikern och ordföranden i SNF, friherre August Wilhelm Stiernstedt till kammarherren Magnus Lagerberg finns ett intressant avsnitt som behandlar Oscar II:s mynt- och medaljsamling. Brevet försvaras i Kungliga Bibliotekets Handskriftsavdelning (Ep. L. 4:5):

12/1 1878

På teatern i onsdags under en mellanakt i foyern frågade jag H.M. när jag fick komma upp och framlemna Medaljen i anledning af Fornminnesföreningens möte i Strengnäs. H.M. sade att jag kunde komma påföljande dagen kl. 10. Då jag lemnade medaljen tackade H.M. och tycktes finna den vacker. Han bad mig följa till Billardrummet, der myntskåpet står, och H.M. inlade sjelf medaljen samt frågade om jag ville se samlingen, hvarpå H.M. sjelf, biträdd af adj. Major Ström framsatte alla medaljlådorna på biljarden och redogjorde för åtskilliga intressanta förhållanden beträffande medaljerna som rör Bernadotteska dynastien, den rikaste samlingen som finnes, mest i guld, somliga på 100 à 150 dukater. Kl. 11 började folk komma för att tala med H.M., hvarpå han sade: "Fortsätt nu med Ström att se på de öfriga medaljerna och mynten". Det gjorde jag och slutade ej förrän fram mot kl. 1. Det var ju mycket nådigt att H.M. sjelf visade mig medaljerna och till slut gaf mig den stora medaljen i silfver öfver hela Bernadotteska familjen.

Denna medalj (och de övriga) tillhör numera konung Carl XVI Gustaf. Den främst med gåvor utökade samlingen har sedan Karl XIV Johans död 1844 under ständig tillväxt alltid ärvts av sonsöner till den avlidne – först (1844) prins Oscar (II), så (1907) kronprins Gustav (VI) Adolf och senast (1973) av den nuvarande kungen. Oscar II var nog den mest aktive samlaren; Gustav VI Adolf intresserade sig inom numismatiken endast för antika (arkaiska) grekiska mynt eller renässansmedaljer, som han testamenterade till Kungl myntkabinettet (gåvan mottagen 1974).

IW/LLt

IW

”Till gagn för Uppsala slott”

En ny belöningsmedalj

Av Bengt O. Kälde och Lars O. Lagerqvist

Medaljen instiftades – efter nådigt tillstånd av H.M. Konungen – den 10 april 1992. Vi skall här först återge dess tillkomst-historia.

Inför Uppsalas Jubileumsår 1986 inleddes två år tidigare *Forskningsprojektet Uppsala Slott*, till vilket initiativet kommit från *Rikssalstiftelsen*. Ett första band utgavs sommaren 1990 med bidrag från bl a H.M. Konungen och Konung Gustaf VI Adolfs fond för svensk kultur¹. Dessutom har betydande insatser gjorts under de senare åren för inre och yttre förbättringar av slottet, trädgården och parken. Det s k Vasarummet med två stora montrar med dockor i tids-typiska kläder invigdes av prinsessan Christina i maj 1992. Samordnare och huvudansvarig har varit slottsarkitekten Hans Matell. Stora insatser gjorde också dåvarande landshövdingen Hans Alsén och hans hustru.

Vid ett sammanträffande i mars 1992 kontaktades den ovannämde författaren Kälde av slottsarkitekten Matell och landsarkivarien Lars Otto Berg, som framkastade tanken på en medalj – närmast som lämplig gåva till landshövdingen, som skulle avgå samma år, och dennes hustru, som båda gjort mycket ”för ett levande slott” i Uppsala. Slottsarkitekten bad också om hjälp med att få officiell sanktion på medaljen, lämpligen genom ordenssekreteraren.

Redan den 30 mars s.å. gick en skrivelse till Kungl Maj:ts Orden på Kungl. Slottet i Stockholm, underskriven av Kommitterade för Uppsala Slotts historia och av Rikssalstiftelsen vid Uppsala Slott², till vilken bifogats författaren Kälde's renritade förslag till ”medaljen till gagn för Uppsala Slott”. Efter en inledning med redogörelse för vad som gjorts för slottet under de senaste åren säger kommitterade följande:

”För att på ett värdigt och varaktigt sätt förlåna erkänsla till enskilda personer eller företag som gjort insatser för slottet har tanken uppkommit att instifta en medalj. Mot bakgrund av Uppsala slotts centrala roll och betydelse i Sveriges historia, särskilt under Vasadynastins tid från slottets grundläggande år 1549, syntes det motiverat att den fick prövas med ett kungligt godkännande.

Belöningsmedaljen ”Till gagn för Uppsala slott” med band samt miniatyren (som har slät fränsida). Kungl. Myntkabinettet. Foto: G. Hildebrand, RIK.

Bifogade förslag har upprättats av vapenmålaren vid Kungl. Maj:ts Orden, Bengt Olof Kälde, och förses med band i rött, guld och svart – Upplands och Vasaättens ursprungliga vapenfärger. Tillhörande och bifogade statuer ansluter till av Kungl. Maj:t år 1943 fastställda stadgar för stiftelsen för omhändertagande av Rikssalvåningarna med landshövdingen som självskrivna ordförande...

Den 13 maj inviger prinsessan Christina det s k Vasarummet i Rikssalens nedre galleri. I bl a två montrar visas ett 15-tal regenter och personer i dockformat från Gustav Vasa och drottning Kristina. Tillkomsten av detta och många andra betydande insatser tillskrives landshövdingeparet Hans och Karin Alsén. Kommittéerade har därför i samråd med rikssalstiftelsens övriga styrelseledamöter föreslagit att Hans och Karin Alsén blir de första medaljörerna och prinsessan Christina har åtagit sig överlämnandet. Det skulle, om medaljen godkänns av Kungl. Maj:t och hinner tillverkas, bli en överraskning inför parets avflyttning från slottet i samband med landshövdingeskiftet den 1 juli 1992".

Förslaget godkändes av H.M. Konungen och stadgarna har följande lydelse:

Statuer

för medaljen till gagn för Uppsala slott

§ 1

Medaljen är instiftad av kommittéerade efter nådigt tillstånd av H.M. Konungen den 10 april 1992.

§ 2

Medaljen som är rund, präglas i förgyllt silver i 8:e storleken (33 mm) och är ovan försedd med kunglig krona. Framsidan prydes med en bild av slottet, nedan åtföljd av en vase och omgiven av texten "UPPSALA SLOTT – VASABORGEN". Baksidan prydes med Konung Gustaf I:s byst (efter B.E. Fogelbergs byst från borggården) åtföljd av årtalet för slottets grundande "1549" fördelat på ömse sidor av huvudet. Under bysten skall den tilldelades namn graveras samt datum för överlämnandet. Runt kanten anbringas texten "TILL GAGN FÖR ETT LEVANDE SLOTT". Enligt ovanstående ritning.

§ 3

Medaljen bäres på vänster sida av bröstet i ett 35 mm brett vattrat gult sidenband med en bred röd rand på mitten och en svart rand på vardera sidan (4+4+4+11+4+4+4 mm).

§ 4

Medaljen kan som belöning tilldelas person som på olika sätt aktivt stött kommittéerades syften, nämligen tillvaratagandet av Uppsala slotts kulturhistoriska värde i sig själv och som en del av stadens, slottslänets och riketshistoriska arv.

§ 5

Kommitterade utdelar medaljen i samråd med Uppsala slotts rikssalstiftelse och fattar beslut därom när så är påkallat.

§ 6

Förslag till utdelning kan förutom av kommittéerade och rikssalstiftelsen även ställas till kommittéerade av annan person eller institution.

§ 7

Som bevis på tilldelning erhåller medaljören ett diplom samt ett exemplar av kommittéerades publikation Uppsala slott – Vasaborgen.

§ 8

En matrikel över tilldelade medaljer förs av kommittéerade och förvaras av rikssalstiftelsens kansli på Länsstyrelsen.

§ 9

Miniatyr av medaljen och miniatyrband skall kunna bäras av den tilldelade.

§ 10

Upplöses kommittéerade, utan att någon annan organisation eller tar över dess verksamhet, övergår förvaltning och utdelande till rikssalstiftelsen. Statuterna fastställda vid möte den 10 april 1992 med omedelbart ikraftträdande.

Medaljen och en miniatyr av denna slås av H.B. Triller, Tobo (nära Uppsala). Deras utseende framgår av statuterna ovan och fotot av de exemplar som skänkts till Kungl. Myntkabinetet. Miniaturens måter 18 mm och har slät framsida.

Den enda likartade medalj som förf:na känner till är den som Oscar II lät slå och utdela "Till minne af Stockholms Slotts restaurering 1898-1902", graverad av Adolf Lindberg och slagen vid Kungl. Myntkabinetet; den bars i gult band med två blå ränder (liksom Carl Johans-medaljen). Skillnaderna är dock flera – förutom den uppenbara, dvs att den äldre medaljen har den (då) regerande kungens porträtt och tillkommit på dennes initiativ, var denna dessutom en engångsföreteelse, dvs har bara utdelats för insatser vid just denna restaurering, medan Uppsala-medaljen kan "tilldelas person som på olika sätt aktivt stött... tillvaratagandet av Uppsala slotts kulturhistoriska värde i sig själv och som en del av stadens, slottslänets och rikets historiska arv", dvs kommer att kunna tilldelas förtjänta även i framtiden.

Som framgått av det ovan sagda var landshövdingeparet Alsén de första som erhöi medaljen. Förteckningen över de hittills hedrade blir som följer:

SELINS MYNTHANDEL AB

Mynt sedlar medaljer
ordnar nålmärken

Öppettider
Vardagar 10.00 – 18.00
Lördagar 10.00 – 14.00
Regeringsgatan 6
111 53 Stockholm
Tel. 08-11 50 81

SNT har
fortfarande låga annonspriser

Utnyttja det!

1992

1. Hans Alsén, Landshövding, överlämnad 1992-05-13 av prinsessan Christina.
2. Karin Alsén, Fru, överlämnad 1992-05-13 av prinsessan Christina.
3. Lars-Otto Berg, Landsarkivarie, överlämnad 1992-12-18 av landshövding Wikström
4. Bernt Douhan, Fil.dr, överlämnad 1992-12-18 av landshövding Wikström
5. Lars Gezelius, Arkivarie, överlämnad 1992-12-18 av landshövding Wikström
6. Hans Matell, Slottsarkitekt, överlämnad 1992-12-18 av landshövding Wikström

1994

7. Kungl. Myntkabinetet (arkivexemplar).

¹ Uppsala Slott – Vasaborgen [med texter även på engelska, tyska, franska och finska]. Red. Bernt Douhan, antikvarie L. Gezelius och Hans Matell. Stockholm 1990. Om rikssalstiftelsen, se s. 319 ff.

² De förra var landsarkivarie Lars Otto Berg, fil.dr Bernt Douhan, antikvarie Lars Gezelius och slottsarkitekten Hans Matell, de senare Uppsala kommunfullmäktiges ordförande Terry Carlbon och rektorn för Uppsala universitet professor Stig Strömholm.

³ E.E. Areen: De nordiska ländernas officiella belöningsmedaljer. Stockholm 1938, s. 90 f.

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

REGISTER 1994

ARTIKLAR OCH NOTISER

	Nr	Sid.
Alexandersson, Jan		
<i>Varianter på moderna sedlar 1963-1990.</i>	1	17
<i>Mera om de nya svenska sedlarna.</i>	2	42
<i>Myntmedaljer 1973-1985 och medaljmynt 1972-1993.</i>	3	60
<i>Rättelse.</i>	6	166
<i>Myntverket i Finland ger ut ogiltiga mynt. (MYNTNYTT)</i>	4	116
<i>Fluorescerande bild på nya sedlar.</i>	5	134
<i>Mynt och sedlar på svenska frimärken.</i>	5	137
<i>Om Seriebokstäver på sedlar. (FRÅGESPALTEN)</i>	5	143
<i>Elektroniska pengar.</i>	6	154
<i>Moderna svenska mynt och myntset. (MYNTNYTT)</i>	6	166
<i>Rättelse.</i>	7	170
<i>Säkerhetsdetaljer hos nya sedlar.</i>	8	215
Berghaus, Peter		
<i>Porträtt av en numismatiker. Elias Brenner (18.4.1647-16.1.1717).</i>	8	196
Bergström, Erik J		
<i>Ytterligare en pusselbit till Ljusnedals mynthistoria.</i>	4	95
Bonde, Carl G †		
<i>Mynt- och medaljsamlingen vid Ericssberg. Då Gustaf Vasas sällsynta riksdaler 1540 såldes för — 40 kr.</i>	9	208
Carlsson, Hans		
<i>Om 4 reales 1816. (FRÅGESPALTEN)</i>	3	87
Freij, Olle H		
<i>Om Seriebokstäver på sedlar. (FRÅGESPALTEN)</i>	8	216
Golabiewski Lannby, Monica		
<i>Fredrik Barbarossa i Varla by, Halland.</i>	3	58
<i>Ännu en mushistoria.</i>	4	111
<i>Storsjöskatten — en sann sägen. Ny utställning på Gysinge Bruk i Gästrikland. (UTSTÄLLNING)</i>	5	142
Hallenblad, Gunnar		
<i>Ålandsdalern igen...</i>	8	218
Hedberg, Magnus		
<i>Plåtmynt stämplade vid privata kopparverk.</i>	1	4
<i>Ett okänt aktiebrev från 1750-talet.</i>	3	52
Hemmingsson, Bengt		
<i>Myntmningen i Uppsala 1577-78.</i>	2	28
<i>Olaglig myntprägling på 1620-talet.</i>	4	96
<i>Dyttingar och blåmysare.</i>	6	152
<i>Myntpolitik och mynträkning under Magnus Ladulås och Birger Magnusson (1275-1318).</i>	7	176
<i>Brenner och plåtmynten än en gång. (FRÅGESPALTEN)</i>	7	190
<i>Brakteatfyndet i Tystberga år 1599.</i>	8	206
Ivanauskas, Eugenijus		
<i>Ytterligare uppgifter om svenska mynt funna i Litauen.</i>	8	204
Klackenberg, Henrik		
<i>Piratguld.</i>	2	34
Kälde, Bengt Olof		
<i>Stefansmedaljen (& L. O Lagerqvist).</i>	3	54

Käller, Gunnar*Genuesarnas penningväska.*

5 132

Lagerqvist, Lars O*Om Brenner och plåtmynten. (FRÅGESPALTEN)*

1 19

Drottningens mynt — ett tillägg.

1 23

Gustav IV Adolf i Schweiz (& U Nordlind). (UTSTÄLLNINGAR)

2 42

Stefansmedaljen (& B O Kälde).

3 54

Norge. (MYNTNYTT)

4 117

Nytt "m m m" för Sverige. (MYNTNYTT)

4 117

Axel Wallenberg-utställning. (UTSTÄLLNINGAR)

4 119

Gustav II Adolf 1594-1994. (MEDALJNYTT)

7 187

Lantz-Taira, Jerry*Tore Almqvists mynt.*

8 211

Lindberg, Nils J*August Wilhelm Stiernstedts sista resa. (FRÅN LÄSEKRETSEN)*

1 22

Lindblom, Carl-Axel*"Gott mynt".*

3 83

Om Estniska pengar. (FRÅGESPALTEN)

3 87

Lindbom, Anders*Numismatiskt korsord.*

5 138

Melnikova, Elena*Rysk numismatik.*

4 105

Menzinsky, Hans*Kung Eriks "försvarsmynt" — ungersk gyllen 1568 (& S Serrestam).*

4 92

Komplettering.

8 219

Miksche, Gerhard*Grekiska mynt: beteckningar och värderelationer.*

4 106

Nordlind, Ulf*Gustav IV Adolf i Schweiz (& L O Lagerqvist). (UTSTÄLLNINGAR)*

2 42

Ny medalj från SNF. (MEDALJNYTT)

4 90

Ollenburg, Günter*Privat utgivning av medalj till 150-årsjubileet dedicerad Berlins Numismatiska Förening e.V., grundad 1843.*

2 40

Påhlsson, Leif*Flaggkongresser — kommande kongresser (6). (KONGRESSER)*

1 14

All världens ordnar.

1 15

"Ordensällskap" m fl (3).

2 45

Dansk-franska ordensrelationer.

2 46

200-åriga krigsutmärkelser — till jubileet.

4 108

Bulgarien.

5 126

Kring överlämnandet av belöningsmedaljer (6). "Guldolva" av "NOR".

5 130

"Att bäras i högblått band med gula kanter" — om tre improviserade belöningsmedaljer.

6 155

Frimurareutställning i Bordeaux. (UTSTÄLLNING)

8 218

Reuterswärd, Erik*Om Medalj med inskriften ESUCOS/LUGN. (FRÅGESPALTEN)*

2 46

Serrestam, Sonny*Kung Eriks "försvarsmynt" — ungersk gyllen 1568. (& H Menzinsky)*

4 92

Strid, Jörgen*Om Medalj med inskriften ESUCOS/LUGN. (FRÅGESPALTEN)*

4 119

Sundquist, Torbjörn*Numismatisk frågesport vid SNF:s julfest 14 december 1993.**Om Brenner och plåtmynten. (FRÅGESPALTEN)*

1 18

1 19

Sømod, Jørgen*Bauers haandbog.*

5 138

Tingström, Bertel*Om 10-daler plåtmynt. (FRÅGESPALTEN)*

7 190

Wahlquist, Göran*Svenska Numismatiska Föreningens årsmöte.**Rättelse.*

6 162

7 170

Westermarck, Ulla*Alexander den stores myntporträtt.*

7 172

Wiséhn, Eva*Kristina Charlottas dukat och andra myntskatter från Vickleby socken på Öland.**Barmhärtighet mot djuren.**Trädgårdsmästare blir mångmiljonär på romerska mynt.**Svenska folkets Guldrum har öppnat! (UTSTÄLLNING)*

3 63

4 107

6 160

8 216

Wiséhn, Ian*Guldhandlaren som graverade en "svensk" medalj.**Kungl Myntkabinettets tillfälliga utställningar.**Mynt och sedlar från Litauen. (MYNTNYTT)**Sidenhusets lyckopenning.**Lars O Lagerqvist går i pension. (PERSONALIA)**Gustav IV Adolfs eventuella fornintresse.**Kröningsmedaljerna från 1809.**En offerkälla i Helvetet.**Flykten över Sundet. (MEDALJNYTT)**Australien. (SEDELNYTT)**Tjänstetecken från Stockholm.**Musen som delade ut guldmynt.**Mynt funna vid Slussen i Stockholm.**Svenska Numismatiska Föreningens stiftande 1873.**Storbritannien. (SEDELNYTT)**Te- och kaffepolletter från Stockholm.**Om Brenner och plåtmynten. (FRÅGESPALTEN)**Tronföljaren skänkte falska mynt.**Dubbel-carolinen av järn.**Tanzanias mynthistoria.**Medaljen över kronprins Karl Augusts död.**Island. (MYNTNYTT)**Frankrike. (SEDELNYTT)**Nederländerna. (SEDELNYTT)**Lovisa Ulrikas begravningsmedaljer.**Sporrongs reklamjetong.**Kungafemman 1948.**Frikort till resande med ångslup.**Samtida berättelse om utdelandet av gåvor och medaljer i samband med undertecknandet av fredstraktaten i Värälä.**Jägarmärken.**Sex ton mynt i Fontana di Trevi.**Fyrtorn på svenska medaljer.**Präglad reklam för reservoarpenna.**Den ekonomiska uppräckningen efter nödmynten.**Kort om myntsamlaren Per Hanselli.**Den ryska myntskatten från Mynthuset.**En sidenavla med sedelmotiv.**S:t Georg i Karlskrona.*

1 8

1 9

1 16

1 17

1 23

2 33

2 36

2 38

2 39

2 41

3 56

3 61

3 62

3 80

3 81

3 84

3 87

4 100

4 100

4 101

4 112

4 117

4 118

4 118

5 124

5 127

5 128

5 134

5 135

5 136

5 139

6 148

6 151

6 153

6 154

6 158

6 159

6 162

<i>Falskmyntarskatt under en törnrosbuske.</i>	6	165
<i>Pengar och segermedaljer efter ett tredje världskrig. (PRESSKLIPP)</i>	6	166
<i>Storbritannien. (SEDELNYTT)</i>	6	167
<i>Roddsport på medaljer.</i>	7	174
<i>Benjamin Lejas reklampollett.</i>	7	184
<i>Skåpet höggs itu, paket med gamla mynt trillade ut.</i>	7	184
<i>En trollerisedel från Tyskland.</i>	7	185
<i>Enskilda firmors sedlar i Finland.</i>	8	201
<i>Entrépolletter till Biologiska museet.</i>	8	205
<i>Oscar II:s räddningsmedalj.</i>	8	207

Ögren, Kenneth

<i>Nytt svenskt utmärkelsetecken. (MEDALJNYTT)</i>	3	86
--	---	----

RECENSIONER OCH BOKNYTT

Album, Stephen: <i>A Checklist of Popular Islamic Coins.</i> (Gert Rispling)	1	20
Attwood, Philip: <i>Artistic Circles. The Medal in Britain 1880-1918.</i> (Eva Wiséhn)	6	165
Boksjö, Alexander & Lönnborg-Andersson, Mikael: <i>Svenska finanskriser — orsaker, förlopp, åtgärder och konsekvenser.</i> (Ingvar Körberg)	6	165
Britnell, R H: <i>The Commercialisation of English Society 1000-1500.</i> (Bo Franzén)	4	114
Conradson, Birgitta: <i>Pappersmästarna. Om holländarna på 1700-talets Tumba bruk.</i> (Ian Wiséhn)	8	216
Engeler, Sigrid: <i>Altnordische Geldwörter. Eine philologische Untersuchung altnordischer Geld- und Münzbezeichnungen und deren Verwendung in der Dichtung.</i> (Christoph Kilger)	6	164
Grandt-Nielsen, Finn: <i>Danske Billetter. Lokale nødpengesedler fra Napoleonskrigenes tid 1807-16, Danmark, Hertugdømmerne og Færøerne.</i> (Ian Wiséhn)	2	44
Hewitt, Virginia: <i>Beauty and the Banknote. Images of Women on Paper money.</i> (Ian Wiséhn)	5	140
Hoberman, Gerald: <i>Exposing Stamps of Another Coin. A bridge between contemporary society and the culture of the Ancient World, through numismatic philately and photography.</i> (Gerhard Miksche)	5	140
Ivanauskas, Eugenijus & Balčius, Mikelis: <i>Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Lydiniai ir Monetos nuo 1387 iki 1495 metų.</i> (Monica Golabiewski Lannby)	7	188
Kluge, Bernd: <i>Hilfeneshem und Myndbvruc. Bischof als Münzherr.</i> (Gerhard Miksche)	4	115
Krause, Chester L: <i>Wisconsin Obsolete Bank Notes and Scrip.</i> (Ian Wiséhn)	7	188
Lagerqvist, Lars O: <i>Myntningen i Stockholm under medeltiden. Sankt Eriks Årsbok 1993, s 129-152.</i> (Monica Golabiewski Lannby)	3	85
Oakes, Dean & Schwartz, John: <i>Standard Guide to Small-Size U.S. Paper Money, 1928 to Date.</i> (Ian Wiséhn)	7	188
Pick, Albert: <i>Standard Catalog of World Paper Money. Vol. 2.</i> (Ian Wiséhn)	5	141
Riksbankens broschyrer om mynt. (Jan Alexandersson)	2	44
Spufford, Peter: <i>Money and its Use in Medieval Europe.</i> (Bo Franzén)	4	114
Sublima små stunder. <i>Gustav III:s antikmuseum. Nationalmusei utställningskatalog nr 565.</i> (Lars O. Lagerqvist)	1	21
Talvio, Tuukka: <i>Tutkijoita, keräilijöitä ja lahjoittajia. Suomalaisia numismaattikkoja 1700-1917.</i> (Ian Wiséhn)	7	189
Testimonia Numaria. <i>Greek and Latin Texts concerning Ancient Greek Coinage.</i> (Gerhard Miksche)	2	45

Numismatisk frågesport vid SNF:s julfest 14 december 1994

1. Den framtida gemensamma valutan i Europa är ju tänkt att bli ECU. Den finns redan nu som enhet och har ett värde i förhållande till andra valutor. Vad är det ungefärliga värdet av 1 ECU i svenska kronor idag (december 1994)?

1. 7 kr X. 9 kr 2. 11 kr

2. Sekin är ett namn på mynt av ädel metall som har sitt ursprung i ett europeiskt land. Vilket?

1. Grekland X. Frankrike 2. Italien

3. Världens första sedel med särskilt vattenmärke är svensk. Vilket år utgavs den?

1. 1666 X. 1766 2. 1866

4. Myntet på bilden till höger är ett romersk as med en ovanlig utformning (den utskjutande delen är ett vildsvinsben) Var är detta mynt utgivet?

1. Nimes X. Arles 2. Orange

5. Sven Svensson var en av de allra största samlarna av mynt i Sverige. Vad hade han för yrke?

1. Mynthandlare X. Frimärkshandlare 2. Tobakshandlare

6. Inflation är ett gissel för stater och enskilda människors ekonomi. Inflationstakten är nu hög i en del östeuropeiska länder. Ett bevis på detta är att i dagarna utgivits en sedel med valören 500 000 karbovanets. Vilket land rör det sig om?

1. Tjetjenien X. Ukraina 2. Georgien

7. Ortig är ett mycket sällan förekommande ord på svenska mynt. Det finns faktiskt bara på en enda valör ett enda år. Vilket?

1. 1593 X. 1613 2. 1633

8. Medaljen på bilden här intill över den kände franske mimaren Marcel Marceau har gjorts av en svensk konstnär. Vilken?

1. Sven Kulle X. Rune Karlzon 2. Gunvor Svenson Lundkvist

9. Johan Palmstruch, född i Riga skapade Stockholm Banco och utgav våra första sedlar, s k kreditivsedlar. De första utkom 1661. Hur gammal var Palmstruch då?

1. 40 år X. 50 år 2. 60 år

10. Över en av de allra främsta medaljkonstnärerna som verkat i Sverige, Johan Hedlinger, skrevs 1890 en viktig biografi. Vem var författare till detta verk?

1. Magnus Lagerberg X. Carl Snoilsky 2. Karl Warburg

11. Nödmynten som utgavs 1715-1719 slogs i ett mycket stort antal. Hur stor var upplagan ungefär?

1. 10 milj X. 20 milj 2. 40 milj

12. Polletten på bilden till höger kommer från ett svenskt järnverk. Vilket?

1. Grängesberg X. Dannemora 2. Svartnäs

13. Familjen Bonde äger en mycket betydande svensk myntsamling. Den finns på ett slott, vilket?

1. Ericsberg X. Hörningsholm 2. Mälsåker

LYCKA TILL! Torbjörn Sundquist

Svar i nästa nummer av SNT.

Sagan om penningen och dukaten – en sedelärande berättelse

Av Eva Wiséhn

För att ge barn och ungdom goda vanor och seder berättar man nu liksom förr vad som kallas för sedelärande berättelser. Sättet att berätta har kanske förändrats men oftast inte andemeningen, och därför är det inte svårt för oss idag att förstå en saga som ur numismatisk synvinkel är intressant – den om penningen och dukaten.

I Tyskland lät firmor framställa roliga tryck som riktade sig till barn och ungdomar. På ett så kallat Bilderbogen-blad har man i serieform med bild och text velat visa att högmåden går före fall, och att med ett ödmjukt sinne blir man belönad.

Serien består av 4x4 rutor som ska läsas från vänster till höger. Vi möter penningen och dukaten där de ligger på ett bord bland andra mynt. I bakgrunden står en öppen kassalåda och två omknutna påsar märkta 100 och vi anar att vi är hos en handelsman. Se bilden här intill.

Dukaten säger föraktfullt till penningen att flytta sig, den vill ligga och skina ensam eftersom den säkert en dag kommer att hamna i kejsarens krona. Men dukaten får ett helt annat öde. Den grävs ner i jorden tillsammans med andra mynt. Där ligger den än och har blivit svart och smutsigt!

Penningen däremot vandrar från hand till hand, via en liten pojke till en liten flicka och från henne till en tiggare. Tiggaren visar sig vara av ädel natur och skänker penningen till en pilgrim på väg till det Heliga landet. Pilgrimen når resans mål men har ett ytterligare uppdrag, nämligen att begära sin broder fri hos sultanen. Men turken går inte att beveka ens med en stor summa pengar. Då erbjuder pilgrimen honom penningen med orden "Er wird dir Glück bringen" (den kommer att bringa dig lycka). Sultanen ligger i krig med kejsaren och en dag blir han träffad av en pil. Pilen skadar aldrig sultanen eftersom den stöter på den lilla penningen som ligger i fickan. Då inser sultanen att han verkligen har en lyckopeng och låter därför infatta den i sin sabel. Sabeln skänker han så småningom till kejsaren och fred sluts mellan de båda rikena. När kejsaren sitter till bords lossnar penningen och faller ner i vinbägaren.

Kejsaren fiskar upp myntet som befinns vara alldeles grönt, vilket bevisar att någon lagt gift i bägaren. Som slut på historien hamnar naturligtvis penningen i kejsarens krona. Hela denna fantastiska historia rymms på en sida!

Bilderbogen är ensidiga tryck med en bild eller en bildföljd, ofta med åtföljande text. Trycken har ungefär samma storlek, dvs ca 34x42 cm. Trycktekniken gjorde det möjligt för "vanligt folk" att köpa bladen för en billig penning.

Bilderbogen trycktes i Neuruppin i Tyskland, centrum för den mest betydelsefulla produktionen av olika papperstryck under 1800-talet. Över 20 000 olika motiv, ibland i mycket stora upplagor, framställdes i stadens tre tryckerifirmor. En av firmorna var Gustav Kühn's. "Bilderbogen aus Neuruppin sind zu haben bei Gustav Kühn" (ungefär: Bilderbogen från Neuruppin finner du hos Gustav Kühn) hette deras slogan och produktionen av bilderbogen förknippas också starkt med hans firma, som grundades 1775 och fortfarande finns kvar. En annan firma var Oehmigke & Riemschneider. Den grun-

dades 1828 men först 1835 startade man en litografisk tryckerifirma. Alla bilderbogen från detta företag nummerades och är därför lätta att datera. Den tredje firmen var F.W. Bergemann som grundades 1855. Företaget tryckte främst religiösa skrifter och bilder. Den här beskrivna bilderbogen är tryckt hos firma Oehmigke & Riemschneider. Den har nummer 7539 och kan dateras till mellan 1880 och 1885.

Vem som tecknat bilderna är obekant men efter serienumret står bokstaven U. Möjligen kan det vara konstnärens signatur. Seriebilder gjorda av samma hand finns mellan 1875-85, samtliga med bokstaven U efter serienumret.

Litteratur

Maué, H. och Veit, L. red: *Münzen in Brauch und Aberglauben*. Mainz am Rhein 1982;

Kohlmann, T. & Kindermann, P.-L. *Neuruppiner Bilderbogen*. Katalog från Museum für Deutsche Volkskunde. Berlin 1981.

Der Pfennig und der Dukaten.

Da Kump! geh' fort von mir, sprach der Dukaten zum Pfennig. Du bist nur vom gemeinem Kupfer und nicht werth, daß dich die Sonne bescheint. Doch blieh du auf der Straße u. ich komme in die Krone des Kaiser's.

Wunderthät'g' auch was werth, sprach eine Frau, die hoch übertröbet mit angehöret hatz. — Der Dukaten kam zu einem Gelballe, welcher ihn in die Erde setz. — Da legt er seine Hand an d' Pfennig und lösethig' gemacht.

Dem Pfennig erging es anders. Ein Dürche bekam ihn als Lohn, welcher schenkte ihn seinem Schwefelstein, welcher eine große Strahe an dem Meeres Ufer hatte. Das was lösethig' in der Gestirn, um ihn der Meeres zu zeigen.

Da walt ein alter Dettler heran und bittet um ein Goldenes Vort. „Ich hab' kein, jagte der Wüdhren — So gib einen Pfennig, jagte der Dettler. Das hab' gab ihm der Pfennig. Der Dettler kauft zum Wädel.

Ehe er im Saben hand kam ein Pilger die Straße daher mit einer Kugel in der Hand um Wunden zu lenken, der wollte nach Jerusalem zum heiligen Weibe um seinen Bruder aus der Gefangenheit zu befreien. Der Dettler gab seinen Pfennig.

Jungfrü wollte der Dettler weiter gehen, aber der Wädel, der alles mit angehört, schenkte dem armen Wonne das Brot, das er hatte kaufen wollen.

Nun wanderte der Pilger durch viele Länder und sah zu Schiffe weit über's Meer zur großen Stadt Jerusalem.

Als er dort angekommen war, betete er erst am Grabe des Heiligen und ging dann zum Sultan, der seinen Bruder gefangen hielt.

Er bot dem Türken eine große Summe Geldes, wenn er den Gefangenen frei gebe. Er wollte aber nicht. So ließ ihm der Pilger auch den Pfennig auslegen. Er ließ ihm die Kugel bringen. Da ward der Gefangene frei.

Der Sultan wurde mit dem Kaiser in einen Krieg verwickelt, da trat es sich das ein Weib auf den Sultan abgeküßelt wurde, der wollte es aber zu verwerfen. Der Weib war an dem Kaiser'stens abgerufen, was der Sultan in der Liebe hatte.

Da hielt der Kaiser den Pfennig in Händen und beschloß ihn an seinen Hebel. Später wurde der Sultan vom Kaiser gefangen genommen und mußte diesem seinen Hebel abgeben. In dem der Pfennig in den Fuß des Kaisers.

Als der Kaiser den Hebel in Empfang genommen, schloß er mit dem Sultan Frieden, den er gen nahm er mit in seine Heimat.

Als der Kaiser einmal bei Tisch saß, wollte keine die in seinen den Tischler'stens lesen. Dürche machte her bei gebracht und der Kaiser'stens sel der Pfennig herüber und arabe in den Becher des Kaisers.

Der Kaiser hatte es bemerkt und nahm daher ehe er aus dem Becher trank, den Pfennig heraus. Wie er ihn näher betrachtete merkte der Pfennig ganz grün gemorhen. — Da war Wilt in Wein.

Ein böser Kammerdiener hatte viel'stens ihm geschüttelt, um den Kaiser zu tödten. Der Kammerdiener wurde daher zum Tode verurtheilt.

So hat der Pfennig ein Kind erretet, einen Dettler diese gegeben, einen Gefangenen befreit, einen Sultan aus Wunden gelüht und einen Kaiser das Leben gerettet. Daraus merke er auch in die Krone gelegt.

Sagan om penningen och dukaten tecknad och berättad på ett sk Bilderbogen. Framställd av firman Oehmigke & Riemschneider i Neuruppin vid 1880-talets början.

När myntkabinettet blev kungligt

Den statliga myntsamlingen underställd Kongl. Museum

Av Ian Wiséhn

I bouppteckningen efter Gustav III upptogs som hans personliga ägendom de konstverk, som fanns i de kungliga slotten. Men faktum var att det mesta inköpts för statens medel. Av denna anledning beslutades i konsej i juni 1792 följande:

"Sedan Hans Kongl. Höghet Hertigen-Regenten beslutat att af alla Konungen tillhörande samlingar uti de fria konsterna upprätta ett museum till ett offentligt äreminne af det skydd de särdeles hos Högstsalig Konung Gustaf III njutit, hade Hans Kongl. Höghet uppdragit inseedet däröfver till Ceremonimästaren, Förste Expeditionsskreteraren och Rid-daren Fredenheim, hos hvilken Hans Kongl. Höghet funnit förenade alla därtill nödiga egenskaper."

Med detta beslut undandrog hertig Karl konstsamlingarna från det kungliga arvet – säkert en klok sak.

Carl Fredric Fredenheim första chefen

När så arbetet med att inrätta och uppbygga det kungliga museet började, ihopsamlades målningar och skulpturer. Museets chef, överintendenten Carl Fredric Fredenheim (1748-1803), kastade också sina ögon på statens mynt- och medaljsamlingar. Mynt och medaljer var ju något, som i hög grad intresserade tidens konst- och smakmänniskor. Fredenheim försökte därför att få in dessa samlingar under sitt förvaltningsområde.

Vid museets organisation 1793 fördelades dess föremål och verksamhet i tre större grenar: *maleri, skulptur* och *mynt*. Varje gren skulle ha sin egen avdelningsföreståndare. Dessa skulle kallas: *garde des tableaux, garde des marbres* och *garde des médailles*. Så blev det också till en början för att senare omformas till en enklare organisation.

Johan David Flintenbergs mellanspel

Vad beträffar mynten och medaljerna gällde det för Fredenheim att komma till rätta med huvudmannaskapen för de olika samlingarna i statens ägo. Svårast var det att ordna saken med

Vitterhetsakademien och dess myntsamling, som akademien statutenligt mottagit till överinseende. Frågan löstes genom att Vitterhetsakademien sekreterare utnämndes till garde des médailles. Samma dag som museet fick sin organisation den 7 december 1793 utfärdades en kunglig skrivelse om detta till akademien. Den gamle riksantikvarien Gudmund Göran Adlerbeth (1715-1818) – som innehaft sekreterarsysslan vid Vitterhetsakademien sedan 1786 – avgick också denna händelserika dag. Adlerbeth hade beviljats nådigt avsked och det meddelades därmed akademien, att sekreteraren vid Kongl. Museet, Johan David Flintenberg (1762-1819), samtidigt utnämns till Adlerbeths efterträdare med uppdrag att på samma gång vara "garde des médailles vid Wårt museum under dess intendents öfverinseende, hälst vitterhetsakademien sekreterare förut haft en dylik befattning".

"Som Wår nådiga afsikt", fortsätter skrivelserna, "med en sådan odelad tillsyn öfver alla Wåre och rikets samlingar af de frie konsternes så äldre som nyare alster är, at hvarje slag af dem förvaras tillsammans och på et ställe, hvarigenom de bäst kunna bidraga till smakens och kunskapens underhållande och utbredande i desse ämnen uti Wårt rike samt vårdas och försättas i en viss plan; så är ock Wår nådiga vilja, at så väl de hos Eder som på Drottningholm härtils förvarade medaille cabinetter nu mera samman-slås och utgöras en del af de till Wårt museum hörande samlingar".

Ett kungligt myntkabinett

Det kungliga brevet föredrogs vid Vitterhetsakademien sammanträde 28 januari 1794. I april samma år avgick ett brev från akademien till Kungl Maj:t med en rapport om antalet föremål i samlingen och att kabinettet stod färdiga att avlevereras ur akademien rum. Samtidigt hade kontakt tagits med ståthållaren på Drottningholm. Flintenbergs uppgift 1793 blev att i första hand sammanföra och ordna de på skilda håll förvärvade mynt- och medaljsamlingarna, som t ex akademien samling som då uppgick till 16 423 mynt och medaljer. Denna samling skulle nu

förvaras tillsammans med den något mindre, men vida förmämligare, samlingen från Drottningholm, Lovisa Ulrikas myntkabinett. Tillsammans bildade dessa, och några mindre utplacerade samlingar, Kongl. Myntkabinettet. Det fick sin plats i Kongl. Museet i ett rum innanför den stora skulptursalen i rez-de-chaussén av slottets biblioteksflygel. Därmed var huvuddelen av de statliga konstsamlingarna placerade på Stockholms slott.

Flintenbergs tid som riksantikvarie och garde des médailles blev inte lång, inte mer än drygt ett år. Redan i början av 1795 blev han tvungen att begära avsked på grund av sjukdom.

Tihleman och Hallenberg – från oreda till reda

Under näste riksantikvarie, Georg Frans Tihleman (1770-1802) vanvårdades samlingarna. Mycket hamnade i oordning, mynt utlånades till olika forskare utan ordentlig handläggning osv. Tihleman lär dock ha utfört en god inventering av Lovisa Ulrikas numismatiska bibliotek. När han dött och fått Jonas Hallenberg (1748-1834) till efterträdare 1803, skedde inventering av myntkabinettet i bl a riksmarskalken greve Axel von Fersens närvaro. Själv uppfattade nog Hallenberg det som sin uppgift att hålla mynten väl inlåsta. Han var knappast intresserad av att utöka samlingarna. Forskare höll han undan – särskilt dem som kom från Skåne! Hallenberg kallade myntsamlingen "denna rikets skatt".

HÅKAN WESTERLUND

MYNTHANDEL

KÖPER • SÄLJER • BYTER
MYNT • SEDLAR • MEDALJER

Spec. sedlar
Betalar bra för sedlar före 1930

Vasagatan 42
111 20 STOCKHOLM
TEL 08-11 08 07

Carl Fredric Fredenheim (1798-1803), chef för Kongl. Museum och Kongl. Myntkabinettet från 1793. Medaljong av J. T. Sergel. Foto: SPA.

Kungl. Myntkabinettet lämnar Kongl. Museum

Med tiden stod det emellertid klart att det var olyckligt att ha myntkabinettet underställt Kongl. Museum. Mynt är inte enbart konstföremål. Tidigare hade myntsamlingen ständigt varit förenad med fornsakssamlingen, och den hade hört till antikvitetsarkivets intimaste intressesfär. År 1816 fördes tankar fram om att utbryta mynt- och medaljsamlingen från Kongl. Museum. Det är okänt om akademien i tysthet försökt påverka statsmakterna, men utåt sett skedde initiativet från museiledningen. Den 28 april 1816 uppvaktade museets styresman, överintendenten

Fredrik Silfverstolpe, akademiens preses Lars von Engeström med en skrivelse, i vilken hemställdes om inte preses ville hos Kongl. Maj:t göra en underdånig anmälan "om kongl. myntkabinettets flyttning ifrån intendentens öfver museum inseende till vitterhets

akademiens". Silfverstolpe försäkrade att man lämnat detta förslag "icke för att undandraga sig ett åliggande, för vilket han åtnjöt lön, utan emedan han ansåg det vara mest passande, att ett lärt samfund, som hade sig uppdraget att föreslå mynt och medaljer, även hade ett omedelbart överinseende över hithörande samlingar, och emedan musei vård skulle vinna genom dess begränsning till de rätta föremålen: konsterna".

Vitterhetsakademien gav sitt gillande till detta förslag och uppdrog åt sin preses att inhämta Kongl. Maj:ts nådiga tillstånd att återföra de numismatiska samlingarna till akademien. Sedan riksmarskalken hörts i frågan, lämnade Karl XIII sitt bifall. Beslutet tillkännagavs till berörda myndigheter genom ett kungligt brev av den 8 maj 1816. Efter 23 år som en del av Kongl. Museum var ordningen återställd. Ur Kongl. Museum framväxte sedan det som idag är Nationalmuseum.

Otryckta källor

Antikvarisk topografiska arkivet (ATA), Stockholm

Skrivelser från Kongl. Maj:t till Vitterhetsakademien 7 december 1793. Akademiens protokoll den 30 april 1816 och 14 maj 1816.

Riksarkivet, Stockholm

Skrivelse från Vitterhetsakademien till Kongl. Maj:t 1 april 1794. Brev till ståt-hållaren på Drottningholm, maj 1794 (Inre civilexpeditionens registratur).

Tryckta källor och litteratur

Bachman, M-L., Studier i Kongl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademiens historia. KVHAA Historiska serien 14, Stockholm 1969, s 20 f.

Bjurström, P., *Nationalmuseum 1792-1992*. Stockholm-Höganäs 1992.

Gödel, V., *I Kongl. Slottets Biblioteksflygel*. Stockholm 1927.

Gödel, V., Riksantikvarieämbetet. KVHAA:s handlingar, del 41:1, Stockholm 1930.

Pollett för törstiga

Ett av 1800-talets sociala problem var alkoholen. I Jönköping var det Jönköpings Brännvinsbolag som innehade rätten att utminutera och utskänka brännvin i staden. I 1877 års brännvinsförsäljning reglerades handeln ganska summariskt.

Utskänkning fick förekomma fram till klockan tio på kvällen, dock skulle utskänkingsstället vara stängt under tiden för gudstjänst. För Jönköpings del bestämdes att minuthandeln fick äga rum från klockan åtta på morgonen till åtta på kvällen. Fredagar och dag före sön- och helgdag upphörde handeln redan klockan sex.

Statsmakterna beslutade 1895 att i lagstiftningen tillämpa det så kallade göteborgssystemets principer, vilket innebar att brännvinsförsäljningsbolagen skulle ha till ändamål att i sedlighetens intresse ordna och övervaka minuthandeln med utskänkningen av brännvin. Nettovinsten på brännvinbolagens rörelse skulle fördelas mellan stad, landsting ochushållningssällskap.

Polletten som avbildas här kommer från AB Göteborgssystemet i Jönköping. Mellan åren 1907-1918 hade Göteborgssystemet sin minuthandel på Östra Storgatan 5. Filialer till denna butik och utskänkingsställen förekom på en del andra ställen i Jönköping. Från slutet av 1800-talet och en tid in på 1900-talet förekom vid flera spritförsäljningsbolag i Sverige liknande polletter. Karlstads Spritförsäljningsbolag begagnade sig av inte mindre än sju olika polletter.

Jönköpingspolletten är utställd på 1 Liter KRONBRÄNNVIN. Hur användes då polletten? Jo, när kunden kom till affären hade han eller hon ett eget kärl eller flaska med sig, som spriten tappades upp i. Kunden betalade först i en kassa och fick då en pollett. Med polletten och tomkärlet/flaskan gick kunden till en annan person som tappade upp spriten. Kunden lämnade där polletten till "upptapparen" som bevis på vad han hade betalt för.

Foto: Magnus Widell. Förstorad.

Någon annan valör än 1 Lit. Kronbrännvin från AB Göteborgssystemet i Jönköping har jag ej kommit i kontakt med. Karlstads Spritförsäljningsbolag använde sig bland annat av valörerna 1 liter sprit, 1 liter cognac och 2 deciliter cognac.

År 1918 övertog Systemaktiebo-

laget i Jönköping detaljhandeln med spritdrycker. Det rätt stora antal handlande i staden, år 1918 tjugo stycken, som bedrivit sprithandel fick därmed upphöra med denna verksamhet.

Magnus Widell

Hallenberg, J., *Berättelse om svenska kongliga mynt-cabinettet, med beskrifning öfver de i detsamma befunna guld-mynt, samt åtskilliga af de öfriga sällsyntare penningar.* Stockholm 1804.

Hildebrand, B., C.J. Thomsen och hans lärda förbindelser i Sverige 1816-1837. Del I. KVHAA:s Handlingar, del 44:1, Stockholm 1937.

Nathorst-Böös, E. & Wiséhn, I., Numismatiska forskare och myntsamlare i Sverige fram till 1830-talet. *Numismatiska Meddelanden XXXVI*, Uppsala 1987.

Schück, H., *Kgl. Vitterhets historie och antikvitets akademien. Dess förhistoria och historia.* Vol. VI, s. 422ff och VII, s. 6, Stockholm 1943.

Söderlind, S., *Från Kongl. Museum till Nationalmuseum. Ingår i Kongl. Museum - Rum för ideal och bildnig. Årsbok för Statens Konstmuseer nr 39*, Stockholm 1993, s. 94ff.

SEDELNYTT

Spanien

Något sent kan anmälas att Banco España i april och oktober 1992 utgivit två nya sedlar i valörerna 1000 och 2000 pesetas.

1. 1000 pesetas, med datum Madrid 12 de Octubre 1992.

Storlek: 130 x 65 mm

Färg: framsida: grön, blå, orange, roströd.
baksida: grön, blå, gul, rost-röd.

Porträtt: Hernán Cortés, spansk conquistador och Mexicos erövrare. Baksidans porträtt föreställer Francisco Pizarro, spansk conquistador och Perus erövrare.

En säkerhetsstråd finns inlagd vertikalt i sedelns vänstra mittdel. Vid belysning i UV-lampa framträder på framsidan och baksidan grönt lysande streck spridda över sedeln. På framsidan till höger om porträttet finns tryckt i microskrift BANCO DE ESPANA.

2. 2000 pesetas, med datum Madrid 24 abril de 1992.

Storlek: 138 x 68 mm

Färg: framsida: orange/röd, grön.
baksida: orange, röd.

Vattenmärke: porträtt av Fray Bartolomé de Las Casas, spansk missionär och teolog.

En grön säkerhetsstråd finns inlagd vertikalt i sedelns vänstra mittfält. Vid belysning i UV-lampa framträder på framsidan fluorescerande fibrer i röd och grön färg och på baksidan fluorescerande fibrer i röd och grön färg samt litografiskt tryck i grön färg.

På framsidan i övre högra hörnet finns tryckt i microskrift BANCO DE ESPANA.

IW

MYNTNYTT

Nytt 20-kronorsmynt i Norge

Den 1 november utkom i Norge ett nytt 20-kronorsmynt. Det blir därmed den fjärde typen av denna valör. År 1874 utkom 20 kronor i guld. Den andra typen kom redan året därpå och fortsatte att präglas fram till 1902. Den tredje typen, också ett guldmynt, utkom 1910.

Det nya myntet är graverat av den kände norske skulptören Nils Aas. På

åtsidan framträder konung Harald Vs porträtt och på framsidan visas förstaven till ett vikingaskepp. Teknisk data är följande:

Diameter: 27,5 mm

Tjocklek: 2,2 mm

Vikt: 9,9 gr

Legering: 81 Cu 10 Zn 9 Ni

Rand: Slät

Det finns en delupplaga i specialförpackning med mynt i UNC-kvalitet. Delupplagans storlek är 10.000 ex. Den som önskar beställa myntet, kan göra detta direkt till Den Kongelige Mynt, Postboks 53, N-3601 Kongsberg, Norge. Specialförpackningen kostar 98 norska kronor plus porto ca 29 norska kronor.

Anders Huggert: Revalskt mynt under brutet tak i Bjännberg i Västerbottens kustland. Oknytt, Johan Nordlander-Sällskaps Tidskrift, årg. 15, 1994 nr 1-2, Umeå 1994, s. 34-44, ill. ISSN 0349-1706.

Det mynt som här presenteras är Kristinas 1 öre 1651, slaget i Reval. Det påträffades 1937 i ett äldre timmerhus på fastigheten Björnberg 3:19 i Hörnefors socken sydväst om Umeå (denna socken hör till Västerbottens län men *landskapet* Ångermanland). Det skulle byggas om radikalt och då dök två mynt upp, som i enlighet med välkänd tradition placerats i byggnadens stomme – på gavelröstena under krossåsen, för att använda facktermerna. Det ena, ett kopparmynt, är sedan länge försvunnet, medan silvermyntet ligger i Skellefteå museum. Någon rapport ingick aldrig till riksantikvarien, varigenom uppgifter om fyndet saknas i ATA, ingalunda ovanligt!

Som numismatikerna väl känner till och som förf. också påpekar, hade Reval och Estland kort före sekelskiftet 1600 gått över till svensk mynträkning. Öret, eller Rundstück på tyska, gick därför som betalningsmedel på båda sidor av Östersjön och ingår i samtida fynd från svenska fastlandet. Märkligt nog var den ursprungliga byggnaden inte samtida med myntet – den var uppförd på 1700-talet med ett något senare, brutet tak (1789/90). Ettöret under taket har samband med den urgamla seden att placera mynt för "tomtebollock". Det kan alltså inte längre ha varit i cirkulation när det kom på plats, menar förf. Myntet är slaget enligt förordningen 1633 och 1635; den som kom 1664 sänkte silverhalten. Han redogör också för 1600-talets varuutbyte, som efter lättmarderna i det s k bottniska handelstvånget 1660 beträffande vissa varor kunde ske direkt på Reval.

Möjligen skulle förf. ha haft en viss nytta av att gå igenom de utkomna volymerna av *Sveriges Mynthistoria, Landskapsinventeringen*, där det finns exempel på fynd av mynt från Reval – även slagena före övergången till svensk myntfot. Det visar sig, att sådana mynt och andra Baltiska kommit långt in i landet. En hastig blick i de häften som utkommit för Norrland ger följande:

Jämtland: *Rösta* by, Ås: Reval, 1/4 mark 1562 (Jä. nr 84, i Jämtlands länsmuseum); *Nåskott, Tullus*: Reval, 1 öre 1625 (Jä. nr 52, JLM 57).

Ångermanland: *Gudmundrå kyrkoruin*: Reval, 1 öre 1648-50, 3 ex; Riga, 1 skilling 1620 (Ång. nr 21). *Bredsäter*: Narva, 2 rundstück (öre) 1671 (Ång. 39). *Nordingrå kyrkoruin*: Reval, Kristina, 1 öre (Ång. 48). I denna volym – alltså Ångermanland – saknas däremot det av Huggert presenterade myntet, som rätteligen skulle ha varit med där (jfr vad som sagts ovan om felande rapport).

Till sist en ytterst obetydlig anmärkning: Ahlström m fl (Sveriges besittningsmynt) bör citeras efter sin 2:a, mycket utökade upplaga (1980) och Tingström (Svensk numismatisk uppslagsbok) efter sin tredje (1972).

LLT

Guldets magi i saga och verklighet.

Redaktör Anita Knappe, utgiven av Statens Historiska Museum. Borås 1994. 112 sidor, färgillustrationer. ISBN 91-7192-937-1. Capris 180,- kr.

Inför öppnandet av "Svenska folkskattens Guldrum" har Statens Historiska museum framställt en tilltalande och lättillgänglig bok som behandlar guld- och silverföremål från yngsta stenålder, då guldet gjorde entré, till Elisabeth-relikvariet från 1200-talet. Här kan man läsa om "Guldsmedens list", "Gudinnans smycke", guldhalskragar och guldgubbar.

Flertalet av de i Guldrummet utställda föremålen återges i fotografier i färg, både i helhet och i detaljer, och bidrar till en hyllning av guldmedernas skickliga hantverk. Professorn i laborativ arkeologi, Birgit Ahrenius, behandlar också i ett kapitel den forntida guldsmedstekniken.

Flera avsnitt har ett rent numismatiskt intresse. I:a antikvarie Lena Thälén-Bergman berättar t ex om den vikingatida handeln, som bl a gav oss mängder av silvermynt vilket avspeglar sig i fynden. Förre chefen för Kungl Myntkabinettet, Lars O Lagerqvist, skriver om de islamiska myntens förekomst i vår jord medan nuvarande chefen, Henrik Klackenborg tar upp temat om hur mynt blir pengar, dvs övergången från en ekonomi med vägt silver till en kunglig valuta.

Boken ger en spännande försmaak av vad som väntar vid ett besök i Guldrummet.

EW

Prenumerera på
årsret och jubileumsmynt
från Norge, Danmark och Finland
genom oss.

Även utgåvor från hela världen.
Sedlar. Polletter.

Listor skickas gratis.

NORRTÄLJE MYNT AB

Box 4, 761 21 Norrtälje
Tel. 0176 - 168 26. Fax 0176-168 56

North, Michael: Geldumlauf und Wirtschaftskonjunktur im südlichen Osteerraum an der Wende zur Neuzeit (1440-1570) / Untersuchungen zur Wirtschaftsgeschichte am Beispiel des Grossen Lübecker Münzschatzes, der norddeutschen Münzfunde und der schriftlichen Überlieferung.

Jan Thorbecke Verlag, Sigmaringen 1990. 276 s.

Denna omständliga boktitel bör inte avskräcka någon, för det är fråga om ett verk om mynt och myntets användning i norra Europa på 1400- och 1500-talen, som är skriven på ett språk som man någorlunda klarar av med sin gamla skoltycka. Utgångspunkten är den enorma myntskatt som grävmaskiner bragte i dagen i Lübeck 5/6 1984 och som visade sig innehålla hela 395 guldmunt och 23 612 silvermynt. Den tyske historikern Michael North vill med sin studie dels redovisa innehållet i detta och andra nordtyska myntfynd, dels sätta in dem i den tidens kommers och konjunkturcykler (1440-1570). (Namnet Michael North är inom parentes sagt tyskt, inte engelskt även om det ser så ut.)

North visar att man på goda grunder kan anta att myntdepån tillslutits under Grevefejden, år 1533 närmare bestämt. Den ursprungliga ägaren måste ha varit en synnerligen välbärgad man – kanske en köpman – med kontakter med såväl små som stora marknader. Norths sakregister förtecknar 62 olika slags mynt som återfunnits på tysk jord, och de har kommit till norra Tyskland från alla väderstreck utom ett – det svenska myntet lyser med sin frånvaro. Lübecks (och andra hansestäders) handel med Sverige ägnas dock stort utrymme och då mest med stöd av de så berömda lübska tulldokumenten. I allt väsentligt tycks denna tysksvenska handel varit i form av varor mot andra varor, mer sällan varor mot pengar. Sverige exporterade metaller, smör, pälsar och hudar och fick i gengäld kläde, salt, kryddor och mindre prydnadsföremål ("Kramwaren"; s 150).

Analysen av myntskattens ca 24 000 mynt sker i bokens första hälft parallellt med andra numismatiska källor, där förf. försöker teckna en bild av myntcirkulationen och de olika myntens (ofta mycket växlande) omloppstid i länderna kring södra Östersjön. Man bör fråga sig hur pass typisk för samtiden vår myntskatt – jämte andra av förf använda fynd – var, men att ge definitiva svar på sådana frågor stöter givetvis på betydande källkritiska problem. Ett sätt att tackla dessa svåra frågor är förstås att noggrant gruppera mynten efter slag, präglingsort, värde samt att räkna och resonera kring sammansättningens utseende. Detta gör North med tysk grundlighet i bokens första halva, och även om jag inte i detalj kan bedöma värdet av t ex den typ av tabelluppställ-

Tallriksunderlägg med numismatiska motiv

Kungl Myntkabinettet planerar en museibutik i de nya lokalerna vid Slottsbacken. Redan nu kan vi erbjuda exklusiva tallriksunderlägg med fyra numismatiska motiv i färg hämtade ur vår rika bild- och fotosamling. Nr 3 visades på omslaget av SNT 8•94, nr 4 på SNT 6•94. De föreställer:

1.

2.

3.

4.

1. Pengar räknas och belopp noteras. Miniatur ur *Livre des Merveilles*, ca 1410. Pärilgrå ram.
2. En adelsmann lånar pengar. Miniatur ur ett franskt manuskript. 1400-tal. Pärilgrå ram.
3. Interiör från myntverket i Wien: myntprägling. Koloreerad gravyr av Moritz Ledeli (1856-1920). Ockraröd ram.
4. Interiör från myntverket i Wien: viktjustering. Koloreerad gravyr av Moritz Ledeli (1856-1920). Ockraröd ram.

Tallriksunderläggen är hårda med filtklädd undersida och har måtten 30 x 40 cm. Introduktionspris 60 kr/st. För mera information ring Maria Palmqvist, tel 08-783 94 29.

Ni kan redan nu fylla i talongen nedan med angivande av *antal* tallriksunderlägg och vid val av *motiv* använder Ni *siffrorna vid resp bild*. Leverans jämte faktura sker så snart vi har Er beställning. Portokostnad tillkommer. Beställningen skickas till. *Kungl Myntkabinettet, Box 5405, 114 84 Stockholm.*

Jag beställer . . . st tallriksunderlägg av motiv nr . . . Namn:

” . . . st tallriksunderlägg av motiv nr . . . Adress:

” . . . st tallriksunderlägg av motiv nr . . . Postadress:

” . . . st tallriksunderlägg av motiv nr . . . Tel.:

ningar North använder sig av, gör framställningen så långt ett redigt och omsorgsfullt intryck. Mycket intressant information om Europas mynt, och de monetära system dessa alltid var en del av, står att finna i denna bok.

Detta gäller även det följande kapitel om guld och silver, d v s om dessa ädla metaller halt i mynten respektive deras inbördes kursvärde (där mellan tummen och pekfingeret guldet tycks ha varit ca tio gånger dyrare än silvret). I återstoden av boken vidgar North perspektivet ytterligare, så att i var sitt kapitel avhandlas i tur och ordning pengamängd, handelsförbindelser samt konjunkturförlopp under perioden i fråga (1440-1570). Där tar North med sig sina resultat från kapitel 1-4 in i ett fält som debatterats livligt av experterna på medeltidens ekonomiska historia sedan åtminstone mellankrigstiden. Två kända namn i denna debatt är Michael Postan och Peter Spufford, och de problem som ska lösas är de dramatiska konjunktursvängningar som kännetecknar 1400- och 1500-talen. Nyckelordet för 1400-talet är således **kris** med ekonomisk tillbakagång, fritt fall i folkmängden, akut brist på ädla metaller och mynt samt deflation. Nyckelordet för 1500-talet är däremot **återhämtning** vad beträffar folkmängd, handel, pengars antal både i absolut antal och i cirkulation samt den s k nya tidens prisrevolution (= en kraftig inflation).

Två sekler med varsin konjunkturkurva som pekar kraftigt nedåt respektive uppåt, så långt är forskarna i skilda läger någorlunda överens. Men vad beror detta på? Vilka är krafterna bakom som styr detta? North anser för sin del i bokens slut, att de båda ståndpunkter som hittills stått mot varandra mycket väl kan förenas. North menar att det egentligen varken är fel på Postans förklaring att kraftiga förändringar i folkmängden (t ex genom pest) styr samhällsutvecklingen, eller på Spuffords monetära förklaring att god eller dålig tillgång på ädla metaller och mynt är avgörande. North ställer sig för sin del någonstans mitt emellan och menar att båda synsätten måste beaktas vid analysen av de stora rörelserna inom den sena medeltidens och den efterföljande nya tidens ekonomi.

Denna diskussion är naturligtvis inte avgjord i och med detta vetenskapliga arbete. Däremot ger det en mycket god bild av de olika system för mynt, värdecirkulation och kommers som stod våra nordeuropeiska förfäder till buds för ett halvt årtusende sedan, vilket är mycket nog det.

Bo Franzén

BOKNYTT

Siegs Møntkatalog Norden 1995

Denna katalog kan betraktas som standardkatalogen för normalsamlare av nordiska mynt, som inte kräver en specialkatalog. Den innehåller Danmark 1559-1994, Norge 1766-1994, Sverige 1809-1994, Finland och Island. Dessutom finns Danska Västindien, Färöarna, Grönland och Svalbard. Följande har strukits jämfört med tidigare årgång: Myntkort och Baltiska länderna.

Det finns en mycket omfattande katalogisering av Margrethe II:s provmynt 1983-1990, totalt 47 typer. Den nya norska 20 kr 1994 finns beskriven med bild.

För Svenska mynt 1994 anges felaktigt myntmästare. Det ska vara B för Urban Bäckström och inget annat. Rec. saknar även en uppdelning av 1 kr Carl XVI Gustaf i de två olika metalltyperna: CuNi pläterad på Cu respektive homogen CuNi.

JA

Bli medlem i SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGEN

Årsavgiften är 175 kr. Som medlem får Du SNT automatiskt.

Du kan också enbart prenumerera på tidningen. Det kostar endast 125:- för åtta nr per år.

FRÅGESPALTEN

Hur betalades en gård 1731?

Jag vore tacksam om Ni kunde svara på en fråga som jag funderat på en del.

I ett fastebrev som utfärdats 3 november 1731 på 3/4 mantal frälse Stora Grönhög i Furingsstad socken och Lösings härad i Östergötland finns förutom de vanliga uppgifterna även redovisning för hur betalningen gått till. Enligt fastebrevets ordval betalade köparen med "reda och Contante penningar siuhundrade åttatio dahler Silfvermynt eller Twå-tusend Trehundrade och Fyratio D Kopparmynt, hwilka penningar H^r Capitainen efter sitt apart utgifna qvittence dat Lindkiöping d 13 Januarii 1730 i fölliande Myntesorter erhållit nemblingen En Transports Banco Zedel på 500 D^rK^{mt}, i Sexstyfrar 154 D^r, i Plåtar 1686 D^r som

tillsammans blir 2340 dahler K^{mt}".

Betalades verkligen gården med en sedel och ett stort antal mynt av endast en valör och en stor mängd plåtmynt? Kan det vara typiskt för tiden att inga silvermynt med högre valör användes?

Tord Jonsson,
Nyköping

Svar:

Det är ett dokument, typiskt för 1700-talet. Man räknade mest i daler km. Här är båda valutorna med. Det är nog lättast att kontrollera räkningen och räkna sexstyvrarna om vi övergår till daler sm. Den blir då

500 d km	motsvarar	166 2/3 daler sm
Plåtar 1686 d km	"	562 daler sm
154 daler sexstyvrar	"	51 1/3 daler sm
2.340 daler km		780 daler sm

Det är bara det att 51 1/3 daler sm och inte heller valutan i km går att jämnt dela med sexstyver. Vi söker antalet och det blir 273 st. Vi får alltså förvandla den delade dalern

sm till 1 sexstyver. Om hela denna likvid bestod av sexstyver behövs alltså 273 st men det är 4 öre sm + 2 öre km för mycket. Säljaren blev alltså skyldig denna lilla summa vid försäljningen.

Sedeln är inte utfärdad på något standardbelopp utan betalades kontant vid erhållandet i Banken. Hur den betalades vet vi ej. Däremot vet vi utmyntningssiffrorna för åren 1719 - 1730. Summan är: riksdaler 61.998 st, 1/2 rd 6.673 st, 1/4 rd 12.979 st, 4 mark 21.827 st, 2 mark 121.222 st, 1 mark 156.893 st, 5 öre utgivet som 6 öre (kallad sexstyver) 2.463.342 st och 1 öre 4.508.318 st.

Av präglingstalen framgår att de senaste tolv årens myntning mest bestod av de minsta valörerna. Trots allt är ju de 273 sexstyvrarna inte så många, även om man kunde förväntat ett antal markmynt. Riksdalarna cirkulerade inte i samma utsträckning.

Bertel Tingström

PERSONALIA

Edvin Öhrström

1906-1994

Skulptören och glaskonstnären Edvin Öhrström har avlidit i en ålder av 88 år. Hans konstnärligt aktiva tid blev lång. Mest känd blev han väl för sin höga glaspelare (37 m) på Sergels torg i Stockholm - av invånarna benämnd "pinnen" - men han har också bidragit till annan offentlig utsmyckning. I många år var han formgivare vid Orrefors.

Många har hållit ett av Öhrströms verk i handen utan att tänka på det. Han vann nämligen 1951 års tävling

om de nya silvermynten för Gustav VI Adolf (som började slås 1952), från 2 kronor ned till 10 öre. (Bronsmyntet modellerades av Robert Nilsson, Höganäs, som avled för några år sedan.) Naturligtvis väckte Öhrströms moderna, nästan naturalistiska porträtt av kungen med "de två benorna" ett visst uppseende. Gustav VI Adolf gillade dock den moderna konsten och så även "sina" mynt, i motsats till vad som spreds ut i konservativa kretsar. Porträtten på 2- och 1-kronorna är signerade Ö, något som konstnären har rätt att göra om han/hon vill. (Våra reguljära porträttmynt, numera bara 1 krona, är det som bekant inte.) Öhrström och Nilsson var de första som gjort mynt-

modeller utan att vara gravörer - den ordinarie gravören, Léo Holmgren, vann inte tävlingen. Kungl. Mynt- och Justeringsverket, som det ännu hette, hade vissa initialsvårigheter att föra över de vinnande modellerna till användbara punsar och stampar. (Det är alltså fel att kalla dem som stått för våra moderna mynt "gravörer". Det är och var de - med undantag för Léo Holmgren - inte alls.)

Öhrström var född i Skåne men kom 1923 till Stockholm, där han studerade för bl a Carl Milles och Nils Sjögren. Han var också i Paris och Italien för att förkovra sig. De sista decennierna bodde han i Salt-sjöbaden, änklings sedan 1983. LLt

KONGRESSER

Internationella kongresser (7)

Jfr SNT 1 • 94 s 14

The Heraldry Society i London anordnar måndagen den 3 - fredagen den 7 april 1995 IXth English Heraldic Congress i University College, Durham Castle med temat "Ecclesiastical Heraldry" (kyrlig heraldik), valt med hänsyn till att kollegiet ligger bredvid Durham Cathedral.

Helpension kostar för medlemmar £225 och utomstående £250, dock ej avseende dagsutfärden. Anmälan med registreringsavgiften £50 göres senast den 28 februari till kongressorganisations Mr. David M. Krause, 6, Corrance Road, Wyke, Bradford BD12 9LH, England.

Den 16:de internationella flaggkongressen äger rum i Polens huvudstad Warszawa den 30 juni till 5 juli 1995 och 22:a internationella genealogi- och heraldikkongressen i Kanadas huvudstad Ottawa under sommaren 1996. SNT återkommer med detaljer.

Queenslands huvudstad Brisbane i Australien var i juli månad 1994 värd-

stad för 7. Triennial Australasian congress on genealogy and heraldry, arrangerade av AFFHO, Australasian Federation of Family History Organizations (reg.nr GG7036), 120 Kent St, Sydney NSW 2000, Australia, T. (61 3) 878 0711, meddelar *International Congress Calendar* (Brussels), edited and published by the Union of International Associations (UAI Publication 319), 34th Edition, Vol. 2 & 3, April & July 1994.

Flaggkongressens adress: XVI I.C.V. Warsaw '95 - Earth Flag Center, STUDIO Artists Management, Pafac Kultury i Nauki, PL-00-901 Warszawa, Polen.

L. P-n

AUKTIONER

SVENSKA

April 8-9 Stockholm, B. Ahlström
27 Stockholm, SNFs auktion
(endast för medlemmar)

UTLÄNDSKA

Febr. 4 Long Beach, Ponterio
11 Bryssel, Elsen
15-18 München, Hirsch
23 Singapore, Taisei-Baldwin-
Gillio

Mars 1-3 Zürich, NAC
2-3 München, Partin
4 Helsingfors, Holmasto
7 London, SPINK
8-9 Osnabrück, Künker
23-24 Chicago, Ponterio
28 London, SPINK
29-30 Sydney, Noble
30 New York, Bowers &
Merena

April 1 New York, Bowers &
Merena
1 Oslo, Oslo Mynthandel
3-4 Bussum, Laurens Schulman
5 London, SPINK
5-6 Maastricht, Van der Dussen
8 Bryssel, Elsen
19-20 Zürich, SPINK Taisei
26-29 Frankfurt, Peus

Maj 6 Helsingfors, Holmasto

MÄSSOR

SVENSKA

April 22-23 Helsingborg, FriMynt

FÖRENINGAR

Myntklubben Skilling Banco

Möteslokal: Huvudbiblioteket,
Hunnebergsgatan 8,
Linköping, kl 18.30-21.00.

9/2: Köp, byt och sälj.
26/2: Antik- och samlarmässa i Cupo-
len, Linköping, kl 10.00-15.30.
Entré: 20 kr. Bordsbeställning
genom Sven Arweson,
tel. 013-762 38.
9/3: Årsmöte.
6/4: Föredrag av Torbjörn Lindström:
*Imitationer och samtida förfalsk-
ningar.*
April: Bussresa till Frimynt i Helsing-
borg. Bokning genom Roger Lind,
tel 013-12 22 62. Pris ca 175 kr.
11/5: Myntsäsongen hösten 1994/våren
1995. Summering av den gångna
säsongen samt planering av nästa.

SVENSKA NUMISMATISKA FÖRENINGENS MEDLEMSNÅL

kan rekvideras från kansliet!
Pris: 35 kr + porto

LUNDS MYNTHANDEL

KÖPER och SÄLJER
BYTER och VÄRDERAR

MYNT och SEDLAR
TILLBEHÖR och LITTERATUR

GRATIS LAGERLISTA
(uppgiv samlarområde)

Klostergatan 5, 222 22 LUND
Tel 046-14 43 69

Buying and selling Phillippine
guerrilla banknotes of W.W.II.

Buying Phillippine coins of the
spanish and american era
only in high quality.

Please write or fax.

W.N. Keijzers
Slangenburg 157
3328 DS. Dordrecht
The Netherlands
Fax: 078-170857

*De som önskar tillkännage
kommande auktioner eller mässor i
auktionskalendern ombedes
kontakta redaktionen, Kjell Holmberg.*

Föreningsmeddelanden

*inför i ex föredrag, möten och
auktioner sändes till
redaktionen senast den 1:a i månaden
före utgivning.*

KÖPER SÄLJER VÄRDERAR

Kvalitetsauktioner
två gånger per år

B. AHLSTRÖM MYNTHANDEL AB

Norrmalmstorg 1, Itr.
Box 7662 103 94 STOCKHOLM
TEL: 08-10 10 10 FAX: 08-678 77 77

SVENSK NUMISMATISK TIDSKRIFT

har en upplaga på 1.400 ex.
Ca 1/10 av dessa når utanför Sveriges
gränser – Norden, Europa, USA.
Tidningen kommer ut med 8 nr per år:
första veckan i
februari – maj, september – december.

Våra annonspriser är jämförelsevis låga.
För annonsering kontakta Kjell Holmberg,
tel 018-38 23 47 (kvällstid och helger).

Prisexempel:

1/1 sida (151 × 214 mm)	1.800:-
2:a omslagssidan	2.200:-
4:e omslagssidan	2.500:-
1/2 sida (151 × 105 mm)	1.000:-
1/4 sida (72 × 105 mm)	500:-
1/6 sida (47 × 105 mm)	350:-
1/12 sida (47 × 50 mm)	175:-

Sista materialdag: Den 1:a månaden
före utgivning.

Heloriginal eller manus och gärna
skiss sändes till Kjell Holmberg efter
överenskommelse.

Annonser som ej är förenliga med
SNF:s, FIDEM:s och AINP:s etik avböjs.

1000-ÅRSJUBILEUM

Svensk Myntning 995-1995

Fakta om mynten

Valör	Material	Vikt	Diameter	Upplaga (max)
1000 kr	Guld 900/1000	5,8 g	21 mm	15 000 ex
200 kr	Silver 925/1000	27,03 g	36 mm	50 000 ex

Mynten utges av Sveriges Riksbank och är lagliga betalningsmedel. Försäljning till allmänheten börjar den 6 februari 1995.

AB TUMBA BRUK MYNTVERKET, BOX 401, 631 06 ESKILSTUNA